

938
3 AN

ΟΔΗΓΟΣ
ΤΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΥΠΟ
ΣΤΕΦ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ, ΚΡΗΤΗΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ "ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ,"
1926

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

= ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Ἡ πρώτη ἀρχὴ συλλογῆς ἀρχαιοτήτων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ «Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου» ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883, ὅτε ἐξελέγη πρόεδρος αὐτοῦ ὁ ἰατρός κ. Ἰωσήφ Χατζιδάκις. Οὗτος ἔδωκε τὴν πρὸς συλλογὴν καὶ διάσωσιν τῶν Κρητικῶν ἀρχαιοτήτων κατεύθυνσιν εἰς τὸν Σύλλογον, καὶ συνεχῶς ἔπειτα ἐκλεγόμενος πρόεδρος αὐτοῦ καὶ δαιμονίαν ἀληθῶς ἀναπτύξας δραστηριότητα καὶ ζήλον, ἔχων δὲ καὶ τινὰς πρὸς τοῦτο φιλοτίμους συνεργάτας καὶ βοηθοὺς ἔθηκε τὰς πρώτας βάσεις καὶ κατήρτισε κατὰ μικρὸν σημαντικὴν συλλογὴν ἀρχαίων καὶ ἐγένετο οὕτως ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Κρητικοῦ Μουσείου.

Ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐν μέρει καὶ διὰ τῆς συνεργασίας τοῦ Συλλόγου ἐνήργησεν ὁ τὸ πρῶτον τότε ἐλθὼν εἰς Κρήτην νεαρὸς Ἰταλὸς ἀρχαιολόγος Φρειδερίκος Ἄλμπερτὰς σπουδαίας αὐτοῦ ἀνακαλύψεις καὶ ἀνασκαφὰς ἐν τῇ νήσῳ διὰ τῆς εὐρέσεως τῆς Μεγ. Ἐπιγραφῆς τῆς Γόρτυνος, τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου, τοῦ ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος ἐν Γόρτυνι, δι' ὧν ἐπλουτίσθη ἡ συλλογὴ τοῦ Συλλόγου καὶ ἀπετελέσθη ἀληθὲς ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου κατὰ τὸ 1898, τῇ πρωτοβουλίᾳ πάλιν τοῦ Συλλόγου ἐψηφίσθη εἰδικὸς νόμος ἀρχαιολογικὸς καὶ κατηρτίσθη ἐπίσημος πλέον ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία ἐν τῇ νήσῳ ὑπὸ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας. Ὁ Σύλλογος παρέσχε τότε εἰς τὴν Κρητικὴν Πολιτείαν τὸ Μουσεῖόν του καὶ τοὺς δύο ἄνδρας, οἵτινες ὡς ἔφοροι ἀρχαιοτήτων ἐπεμελήθησαν ἔκτοτε τῶν Κρητικῶν ἀρχαίων.

Ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ Κρητικοῦ ἀρχαιολογικοῦ νόμου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν δύο ἐφόρων ἐδόθησαν ἄδεια ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῇ νήσῳ εἰς ἀρχαιολογικὰς ἀποστολὰς Ἀγγλῶν, Ἰταλῶν Ἀμερικανῶν καὶ Γάλλων εἰς διάφορα σημεῖα τῆς νήσου, καὶ ἐγένοντο οὕτως ὑπὸ σοφῶν ξένων ἀρχαιολόγων καὶ ὑπὸ τῆς Κρητικῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας αἱ μεγάλαι καὶ ἐκκληρικαὶ ἀποκαλύψεις τῆς τελευταίας εἰκοσιπενταετίας, δι' ὧν καθιερώσθη τὸ μοναδικὸν διὰ τὰς προελληνικὰς ἀρχαιότητας Κρητικὸν Μουσεῖον.

Ἀφ' οὗ ἐπὶ τινα ἔτη ἐστεγάσθησαν αἱ ἀρχαιότητες εἰς αἰθούσας τινὰς τοῦ μεγάλου Στρατιῶνος, μετεκομίσθησαν καὶ ἐταξινομήθησαν εἰς τὰ μέχρι τοῦδε συντελεσθέντα τμήματα τοῦ μεγάλου Κρητικοῦ Μουσείου, ὅπου εὐρίσκονται σήμερον.

Ἡ γενομένη κατὰ τὸ 1913 ἔνωσις τῆς νήσου εὗρε καὶ παρέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην πατρίδα καὶ ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος καὶ ἀρχαιολογικῆν ὑπηρεσίαν, ἣτις ἀφομοιωθεῖσα πρὸς τὴν κεντρικὴν, ἐξακόλουθεῖ συνεχίζουσα τὸ ἔργον τῆς.

**= ΕΠΟΧΑΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΙ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ**

Αἱ ἀκόλουθοι ἐποχαὶ ἀντιπροσωπεύονται διὰ τῶν ἐν τῷ Μουσεῖῳ ἀρχαίων :

Α'. Νεολιθικὴ ἐποχὴ. Ἡ ἀρχὴ καὶ διάρκεια τῆς πρωτογόνου ταύτης ἐποχῆς δὲν εἶναι ἐξηκριβομένη. Πάντως διήρκεσε χιλιάδας τινὰς ἐτῶν πρὸ τοῦ 3500 π. Χ. ἔτους, ὅτε ἐμφανίζεται κατὰ πρῶτον ἡ χρῆσις τοῦ μετάλλου καὶ ἀρχίζει ἡ Μινωϊκὴ λεγομένη ἐποχὴ.

Β'. Μινωϊκὴ ἢ Κρητικὴ ἐποχὴ ἀπὸ τῆς τρίτης καὶ ἡμισείας π. Χ. χιλιετηρίδος καὶ διήκουσα μέχρι τοῦ δεκάτου τρίτου π. Χ. αἰῶνος, ὅτε κατελύθη ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς καὶ ἀρχεταὶ ὁ ἐξελληνισμὸς καὶ ἐκδωρισμὸς τῆς νήσου.

Ἐπειδὴ ἡ λαμπρὰ αὕτη ἐποχὴ τῆς Κρήτης ἀντιπροσωπεύεται διὰ τῶν σπουδαιοτάτων τοῦ Μουσείου κειμηλίων, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τούτου τοῦ καλουμένου Μινωϊκοῦ.

Γῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς προηγῆθη ἐν τῇ Κρῆτι μακρὰ

περίοδος ἀμῆς καὶ πολιτισμοῦ, ἣς μόνον ὀλίγας καὶ μυθώδεις ἀναμνήσεις ἔσωσαν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς· ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ μεγάλου μυθικοῦ θαλασσοκράτορος καὶ σοφοῦ νομοθέτου βασιλέως Μίνως.

Διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Κρήτης ἐφωτίσθησαν πολλὰ σημεῖα τῆς μεγάλης αὐτῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς τῆς νῆσου. Ἐκ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων ἀπεδείχθη, ὅτι ἐπὶ δύο περίπου χιλιετηρίδας πρὸ τῆς ἱστορικῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς κατόκει πυκνῶς τὴν νῆσον, μάλιστα τὴν κεντρικὴν καὶ ἀνατολικήν, λαὸς πολυάριθμος εἰς πόλεις καὶ συνοικισμοὺς ἀειχίστους κειμένους παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς τὰς πέριξ νησίδας, ἔχων ἀνεπτυγμένον κοινωνικὸν βίον τέλειον, ἀσκῶν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, ἐμπορίαν καὶ ναυτιλίαν, ζῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνέσει, καλλιερῶν τὰς καλὰς τέχνας, ὑπὸ ἀνάγκης κατοικοῦντας εἰς μεγαλοπρεπῆ καὶ πλούσια ἀνάκτορα, καὶ πολλὰς σχέσεις καὶ ἐπικοινωνίαν ἔχων πρὸς ἄλλα σύγχρονα κράτη τῆς Ἀνατολῆς καὶ μάλιστα τὴν Αἴγυπτον. Μεταλλοτεχνία, ἀρχιτεκτονικὴ, πλαστικὴ, γραφικὴ, κατεργασία τῶν λίθων, κεραμεικὴ, καλὰ ἐν γένει τέχαι εἶχον λάβει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὰ εὑρεθέντα ἀντικείμενα μαρτυροῦσι τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸ ἑξαιρετικὸν καλλιτεχνικὸν τάλαντον τοῦ Μινωικοῦ λαοῦ.

Ποῖός τις ἐθνολογικῶς ἦτο ὁ λαὸς αὐτός, πόθεν ἦλθε, ποίαν γλῶσσαν ἐλάλει, πῶς ἐκαλεῖτο δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη· τὰ γραπτὰ μνημεῖα, τὰ ὁποῖα μᾶς κατέλιπε, δὲν ἀνεγνώσθησαν. Οἱ Αἰγύπτιοι τοῦ Νέου Κράτους (ἀπὸ τῆς 18 Δυναστείας καὶ ἔξῃς) ἐκάλουν τοὺς προϊστορικοὺς τούτους Κρήτας, πρὸς οὓς διετέλουν εἰς πυκνὰς σχέσεις πότε φιλικὰς καὶ πότε ἐχθρικὰς, «κατοίκους τῶν νήσων» ἢ «κατοίκους τῆς θαλάσσης» καὶ δι' ἐνὸς ὀνόματος «Κεφτί» ἢ «Κεφτιοῦ», τοὺς εἰκονίζουσι δὲ τὰ αἰγυπτιακὰ μνημεῖα φέροντας δῶρα εἰς τοὺς Φαραῶ τῆς Αἰγύπτου, ἐντελῶς ὁμοίους πρὸς τοὺς εἰκονιζομένους καὶ εἰς τὰς τοιχογραφίας τοῦ ἀνακτοροῦ Κνωσοῦ.

Αἱ κρανιολογικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ παρατηρήσεις ὑπὸ ἐιδικῶν ἐπιστημόνων, αἱ γενόμεναι ἐπὶ κρανίων καὶ σκελετῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐπὶ μνημείων παραστάσεων ἔδειξαν, ὅτι οἱ Μινωικοὶ Κρήτες ἦσαν λαὸς μετρίου

ἀναστήματος, δολιχοκεφαλικὸς ὡς τὰ πολλὰ, μὲ μέλαιναν κόμην καὶ μέλανας ὀφθαλμούς· παραδέχονται ὅτι ἦτο κλάδος τῆς λεγομένης Μεσογείου φυλῆς τῆς κατοικοῦσης τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς, τὰς νήσους τῆς Μεσογείου καὶ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας τῆς θαλασσίας αὐτῆς λεκάνης.

Τὸν πολιτισμὸν τοῦτον ἐν παρακμῇ πλέον εὐρισκόμενον μετὰ δισχιλιετῆ περίπου λαμπρὸν βίον κατέλυσαν κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα π. Χ. ἐπιδρομαὶ ἐξωθεν ἐλθόντες διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, πιθανῶς βόρεια πολεμικὰ ἑλληνικὰ φύλα, ἐπηκολούθησε δὲ ἔπειτα ὁ ἐκδωρισμὸς τῆς νήσου. Εἶναι σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ὁ Μινωϊκὸς λαὸς δὲν ἀπωλέσθη οὐδ' ἐξέλιπε τελείως, ἀλλ' ἀνεμείχθη μετὰ τῶν κατακτητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐχορήγησε πολλὰ στοιχεῖα τοῦ προηγμένου του πολιτισμοῦ, καὶ δὴ τὸ καλλιτεχνικόν του αἶσθημα, καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἀναμειξέως ταύτης ἀνέβηθεν ὡς ἐν ἀναγεννήσει μετὰ τινος αἰῶνας ὁ λαμπρὸς ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν τῇ στερεᾷ.

Ἡ Μινωϊκὴ ἐποχὴ διαιρεῖται, κατὰ τὰς ἐπικρατούσας παρὰ τοῖς ἀρχαιολόγοις γνώμας, εἰς τρεῖς μεγάλας περιόδους, τὰς ἑξῆς,

1) Πρωτομινωϊκὴ ἢ χαλκολιθικὴ ἐποχὴ, ἀντιστοιχοῦσα περίπου πρὸς τὸ ἀρχαῖον Κράτος τῆς Αἰγύπτου (6—11 αἰγυπτιακὴ Δυναστεία) ἀπὸ τοῦ 3500 π. Χ. περίπου μέχρι τοῦ 2200, μὲ μέσον χρονικὸν σημεῖον τὸ 2600 π. Χ.

2) Μεσομινωϊκὴ ἢ Καμαραϊκὴ ἐποχὴ ἀπὸ τοῦ 2200—1700 ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ Μέσον Κράτος τῆς Αἰγύπτου (12—17 Δυναστεία) καὶ μέσον χρονικὸν σημεῖον 1900 π. Χ.

3) Ὑστερομινωϊκὴ ἢ Μυκηναϊκὴ ἐποχὴ ἀπὸ τοῦ 1700—1300 (Νέον Κράτος τῆς Αἰγύπτου, 18 Δυναστεία καὶ ἑφεξῆς) μὲ μέσον ὄριον τὸ 1500,

Μετὰ τὴν Μινωϊκὴν ἐποχὴν ἔρχεται,

Γ'. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐποχὴ, διήκουσα μέχρι τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων (ἄλωσις Κορίνθου 146 π. Χ., Κρήτης 68 π. Χ.)

Δ'. Ἡ Ρωμαϊκὴ καὶ μετ' αὐτὴν ἢ Βυζαντιακὴ ἐποχὴ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Χάριν ευκολίας τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Μουσείου ἀκολουθοῦμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων τοῦ Μουσείου τὴν σειρὰν, καθ' ἣν δύναται τις προχωρῶν νὰ τὰ εὐρίσκη εὐκόλως, ὡς εἶναι τοποθετημένα εἰς τὰ διαμερίσματα τοῦ Μουσείου.

Εἰς τὴν ἰσόγειον εἴσοδον τοῦ Μουσείου εὐρίσκονται τὰ ἐξῆς τρία μεγάλα μαρμάρινα ἀγάλματα,

Ἀριθμὸς 1. Ἄνδριὰς ρωμαϊκῶν χρόνων εἰκονιστικὸς εὐρεθεὶς εἰς τὴν ἀγορὰν Γόρτυνος. Εἰκονίζει ἰσταμένον ἄνδρα πωγωνοφόρον ὠρίμου ἡλικίας μὲ ἀτομικὰ χαρακτηριστικά, φοροῦντα μόνον ἱμάτιον χονδρὸν καὶ τὴν μὲν δεξιὰν φέροντα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ ἄνω ἐν στάσει ἀγορευόντος διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατοῦντα ὀξώδη βακτηρίαν στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· παρὰ τὸν ἀριστερὸν πόδα ὑπάρχει δέσμη βιβλίων. Ἀσκληπιάδης ἢ φιλόσοφος.

Ἀριθμὸς 2. Ἄγαλμα κόρης ἰσταμένης. Λείπουν αἱ χεῖρες ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος οὖσαι ἔνθετοι. Φορεῖ χιτῶνα φαινόμενον κατὰ τοὺς βραχίονας καὶ μάλλινον δωρικὸν πέπλον μετ' ἀποπτύγματος, ἐξωσμένον κατὰ τὴν ὀσφύν. Κάλλιστον ἔργον ἀρχαϊκῆς ἐλληνικῆς ἐποχῆς ἢ ἀρχαϊζούσης. Προέρχεται ἐκ τῆς ἀρχαίας Κισάμου.

Ἀριθμὸς 3. Κορμὸς γυμνοῦ Πόθου (ἢ Ἐρωτος). Λεῖπει ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν μηρῶν καὶ κάτω μέρος καὶ αἱ χεῖρες· τὸ ἱμάτιον εἶχεν ἐροριμένον ἐπὶ στήλης ἢ δένδρου· εἰς τοὺς ὤμους φαίνονται αἱ ὀπαί, ἐν αἷς ἐγομποῦντο ἄλλοτε αἱ μεταλλικαὶ πέτρους τοῦ θεοῦ· παρ' αὐτὸν χὴν ἑλλιπῆς τὴν κεφαλὴν· ἔργον καλὸν ἐλληνιστικῶν ἰσως χρόνων, ἀντίτυπον, ὡς πιστεύεται, περιφήμου ἀγάλματος τοῦ Σκόπα· προέρχεται ἐκ Γόρτυνος.

Εἰς τὴν μαρμαρίνην κλίμακα καὶ τὸν ἄνω διάδρομον εὐρίσκονται τοποθετημένα ἀγαλμάτια, τμήματα ἀγαλμάτων, κεφαλαὶ ρωμ. χρόνων καὶ ἄλλα γλυπτὰ, ὧν ἀναγράφομεν,

Ἀριθμὸς 35. Κεφαλὴ κολοσσιαίου ἀγάλματος Ἀπόλλωνος κιθαρωδοῦ, προερχομένη ἐκ τοῦ Πυθίου τῆς Γόρτυνος,

ὅπου εὐρίσκεται καὶ ὀλόκληρον τὸ σῶμα· οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐξ ἄλλης ὕλης ἐνθετοί· ἦτο τὸ λατρευτικὸν τοῦ θεοῦ ἄγαλμα ἐν τῷ ναῷ καὶ χρόνων Μακεδονικῶν.

Ἄριθμὸς 208. Μικρὸν ἄγαλμα Ἄρτεμιδος ἀγροτέρας, εἰκονίζον τὴν θεὰν ἐν ζωηρᾷ κινήσει πρὸς δεξιὰ. Λεῖπονται ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες· ἐπὶ τῆς πλίνθου ἐσώθησαν οἱ ὄνυχες τοῦ συνοδοῦ κυνός· ὄπισθεν ἐσώθη μέρος τῆς φαρέτρας· προέρχεται ἐκ Γόρτυνος.

= Αἱ Μινωικαὶ Ἀρχαιο-
ότητες.—Προδομοσ

— Δικταῖον Ἄντρον (Σπήλαιον Ψυχροῦ).

Προθήκη τοίχου 1. Ἡ ἐν τῷ παναρχαίῳ τούτῳ Ἱεροῦ Ἄντρον, ὅπου κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἡ Ρέα ἐγέννησε καὶ ἀπέκρυψε τὸν Δία, ἀνασκαφῆ ἐγένετο κατὰ τὸ 1900 ὑπὸ τοῦ τότε διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς κ. Hogarth. Τὰ εὐρεθέντα εἶναι ἀναθήματα Μινωικῆς ἐποχῆς, ἦτοι χαλκᾷ εἰδώλια καὶ ζῶδια, λατρευτικοὶ διπλοὶ πελέκει, μαχαίρια, αἰχμαὶ δοράτων, βέλη, πόρπαι, περόναι, ἔπειτα λίθινα ἀγγεῖα καὶ σκεύη καὶ τράπεζαι προσφορῶν, πήλινα εἰδῶλα καὶ πήλινα ἀγγεῖα. Συνευρέθησαν καὶ τινὰ σιδηρᾷ ἀντικείμενα καὶ ἀγγεῖα ἑλληνικῶν χρόνων, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι ἡ ἐν τῷ σπηλαίῳ λατρεία ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐποχὴν, μολον-
ότι τὸ Ἰδαῖον Ἄντρον (ἴδε προθήμας 86—88) συνεκέν-
τρωσε κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐποχὴν τὴν λατρείαν τοῦ Κρητα-
γενοῦς Διὸς καὶ παρηυδοκίμησε τὸ παλαιότερον Δικταῖον.

— Σπήλαιον Καμαρῶν.

Προθήκη τοίχου 2. Ὁ ἐξ Ἀνωγείων ποιμὴν Γεώργιος Πασπαράκις ἢ Μουσᾶς, ὁ ἀνακαλύψας καὶ τὸ Ἰδαῖον Ἄντρον, ἀνεῖρεν εἰς μέγα σπήλαιον (λεγόμενον Μαῦρος Σπήλιος) εἰς τὴν νοτιὰν κατωφέρειαν τῆς Ἰδης ἄνω τοῦ χωρίου Καμαρῶν, καὶ ἐδώρησεν εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Συλλόγου τὰ ἐν τῇ προθήκῃ ταύτῃ πήλινα πολυχρωμικὰ ἀγγεῖα τῆς Μεσομινωικῆς ἐποχῆς· ταῦτα ἔδωκαν εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ ὄνομα «Καμαραϊκῆ», δι' οὗ δηλοῦται ὁ πολυχρωμικὸς αὐτὸς ρυθμὸς. Ἡ συλλογὴ συνεπληρώθη δι'

ἀνασκαφῆς γενομένης ἐν τῷ σπηλαίῳ κατὰ τὸ 1913 ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Σχολῆς. Τὰ ἀγγεῖα τοῦ ρυθμοῦ τούτου διακρίνονται καὶ διὰ τὴν κομψότητα τῶν σχημάτων καὶ μάλιστα διὰ τὴν πολυχρωμίαν τῶν διακοσμητικῶν θεμάτων, καὶ ἀνάγονται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δευτέρας π. Χ. χιλιετηρίδος.

— Ζάκρος (Σητείας).

Προθήκη τοίχου 3. Κατὰ τὸ 1901 ὁ διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς κ. Hogarth ἀνέσκαψεν εἰς Κιάτω Ζάκρον παρὰ τὴν παραλίαν περὶ τὰς δέκα οἰκίας Ὑστερομινωϊκῆς ἐποχῆς· ἐκ τούτων προέρχονται τὰ ὄραϊα ὑστερομ. πήλινα ἀγγεῖα τῆς προθήκης αὐτῆς καὶ 500 περίπου πήλινα σφραγίσματα (ὧν τὰ πληρῆστερα εὐρίσκονται εἰς τὴν προθήκην τῆς μέσης 11 καὶ ἡ πηλίνη ἐνεπίγραφος πινακίς) καὶ πολλὰ χαλκᾶ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη καὶ λίθινα ἀγγεῖα. Εἰς λάκκους ἢ ἀποθέτας ἱεροῦ τοῦ αὐτοῦ συνοικισμοῦ εῦρε τὰ Καμαραϊκὰ ποτήρια τῆς δευτέρας ἐκ τῶν ἄνω θήκης. Εἰς σπηλαιώδεις τάφους τῆς Ἀπάνω Ζάκρου εῦρε τὰ πρωτομινωϊκὰ ἀγγεῖα καὶ λύχνους τοῦ κάτω διαμερισματος τῆς προθήκης.

— Παλαίκαστρον (Σητείας).

Προθήκαι 4—10. Ἡ Ἀγγλικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν ἀνέσκαψε κατὰ τὸ 1902—1904 μέγα μέρος Μινωϊκῆς πόλεως εἰς θέσιν Ροῦσσο-Λάκκον παρὰ τὸ χωρίον Παλαίκαστρον καὶ ταφὰς παρὰ τὴν θάλασσαν· ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης προέρχονται τὰ εὐρήματα τῶν προθηκῶν 4—10.

Προθήκη 4 τοίχου. Πολυάριθμα πήλινα ἀγγεῖα πρωτομινωϊκῆς καὶ μεσομινωϊκῆς ἐποχῆς, ὧν τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν τάφων τοῦ συνοικισμοῦ. Ἀρχαιότατα εἶνε τὰ ἐν τῇ δευτέρῃ ἐκ τῶν ἄνω θήκη μαῦρα καὶ τεφρὰ ἐκ ταφῶν σπηλαίου παρὰ τὴν θέσιν Ἀγ. Νικόλαον. Τὰ λοιπὰ προέρχονται ἀπὸ κοινοτάφια ἢ περιβόλους νεκρικοῦς τῆς παραλίας.

Προθήκη 5 τοίχου. Αἱ δύο ἄνω θέσεις ἔχουσι ὑστερομινωϊκὰ πήλινα τοῦ συνοικισμοῦ, αἱ λοιπαὶ ἔχουσι μεσομινωϊκὰ ποτήρια. Εἰς τὸ κάτω διαμερισμα λύχνοι πήλινοι καὶ ἄλλα πήλινα ἀγγεῖα καὶ σκεύη.

Προθήκη 6 τοίχου. Ἐχει συλλογὴν πηλίνων ὑστερομινωϊκῆς ἐποχῆς καὶ συλλογὴν λεπιδίων ὀψιδιανοῦ καὶ μικρῶν ὀστεινῶν ἐργαλείων.

Προθήκη 7 τοίχου. Ἐχει πήλινα ἀγγεῖα καὶ συλλογὴν λιθίνων ἀγγείων καὶ σκευῶν.

Προθήκη 8 τοίχου. Εἰς τὰς ἄνω θέσεις περιέχει πήλινα ἀγγεῖα καὶ σκευὴ ὑστερομινωϊκὰ. Ἀξιοσημείωτον πήλινον εἶδωλον εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἄνω θέσιν, καὶ χορὸς κυκλικός, ὃν χορεύουσι τρεῖς γυναῖκες χειροκρατούμεναι καὶ ἔχουσαι ἐν τῷ μέσῳ τὸν κίθαριστήν. Αἱ κατώτεραι θέσεις ἔχουσι συλλογὴν λιθίνων σκευῶν καὶ ἀγγείων, τραπέζας προσφορῶν μετὰ χαρακτῶν ἐπιγραφῶν. Σημαντικαὶ εἶναι δύο ἐκ σχιστολίθου μῆτραι (εὐρεθεῖσαι πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς), δι' ὧν ἔχωνεύοντο εἰδώλια μεταλλικὰ τῆς Κρητικῆς Θεᾶς καὶ ἄλλα θρησκευτικὰ σύμβολα.

Προθήκη 9 μέσης. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα εὐρίσκονται πήλινοι πίθοι γραπτοὶ καὶ ἄλλα ἀγγεῖα ὑστερομινωϊκὰ καὶ μεγάλῃ χαλκῇ ὕδρῳ. Εἰς τὴν ἐπικλινῇ βορείαν πλευρᾷ τὰ μικρὰ εὐρήματα τῆς ἀνασκαφῆς Παλαικάστρου. Ἀξιόλογα εἶνε δύο μικρὰ ἐλεφάντινα εἶδωλα καὶ κεφαλὴ ἄλλον, δύο πήλινα πινακίδες ἐνεπίγραφοι, τεμάχια ἀγγείων ἐκ στεατίτου μετὰ παραστάσεων ἀναγλύφων, σφραγίδες μετ' ἐγγεγλυμμένων παραστάσεων (γαλόπετρες) καὶ τινε χρυσᾶ κοσμήματα. Εἰς τὴν ἀντίθετον ἐπικλινῇ θέσιν εὐρίσκονται χαλκὰ ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα Παλαικάστρου, μάχαιραι, διπλοὶ πελέκει, μονοπέλεκ, αἰχμαὶ δοράτων, περόναι, ἀγκίστρα κλπ. πάντα χαλκᾶ.

— Ἀρκαλοχώρι καὶ διάφορα μέρη.

Εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν τῆς αὐτῆς προθήκης εὐρίσκονται ἀγγεῖα πήλινα πρωτομινωϊκὰ καὶ διπλοὶ μικροὶ πελέκει χαλκοῦ ἀναθηματικοὶ (εἰς μικρὸς ἀργυροῦς) καὶ πολλὰ χαλκὰ καὶ λεπίδες. Ταῦτα εὐρέθησαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Ἰωσήφ Χατζιδάκι ἐντὸς σπηλαίου παρὰ τὸ χωρίον Ἀρκαλοχώρι.

Ἡ κάτω θέσις καὶ μέρος τῆς μεσαίας ἔχει χαλκοῦς διπλοῦς πελέκει καὶ ἄλλα χαλκᾶ σκευὴ καὶ μικρὰ πράγματα ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς νήσου. Μεταξὺ τούτων μικρὰ ἐνεπί-

γραφος πινακίς καὶ μαρμάρινον σκεῦος ὡσεὶ κοχλιάριον ἐνεπίγραφον ἐξ Ἀρχαῶν.

Προθήκη 10 μέσης. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα μεγάλοι λίθινοι λαμπτήρες καὶ λυχνοστάται ἢ τράπεζαι. Εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν πολλὰ ρυτὰ πήλινα γραπτὰ ὑστερομινωϊκῶν χρόνων. Εἰς τὴν δευτέραν θέσιν ἐξαίρετα πήλινα ἀγγεῖα μετὰ λαμπρᾶς γραπτῆς διακοσμήσεως μεσομινωϊκῆς καὶ ὑστερομινωϊκῆς ἐποχῆς. Ἰδιαιτέρου λόγου ἄξια εἶναι πήλινα εἶδωλα εἰκονίζοντα ἄνδρας φέροντας ἐγχειρίδιον εἰς τὴν ὀσφύν, κεφαλαὶ γυναικείων εἰδωλίων μετὰ μεγάλους πέλους, καὶ ζῳδία διάφορα καὶ κεφαλαί, χεῖρες, πόδες καὶ ἄλλα μέλη τοῦ σώματος, προερχόμενα πάντα ταῦτα ἀπὸ Ἱερὸν καθιερωμένον εἰς θεὸν ἰατροῦ ἀλεξίκακον εὐρισκόμενον εἰς τὸ βουνὸν Πετσοφᾶ ἄνωθι τοῦ Παλαικάστρου.

Εἰς τὴν ἄλλην ἐπικλινῆ θέσιν τῆς προθήκης εὐρίσκονται ἐργαλεῖα λίθινα (πελέκεις) καὶ ὀστείνα καὶ τεμάχια πηλίων νεολιθικῶν ἀγγείων εὐρεθέντα εἰς νεολιθικὴν οἰκίαν παρὰ τὸ χωρίον Μαγγασᾶ Σητείας.

Προθήκη 11 μέσης. Περιέχει εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς συλλογὴν ἐγγεγλυμμένων λίθων ἢ σφραγίδων καὶ τῶν τριῶν Μινωϊκῶν ἐποχῶν, προερχομένων ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Κρήτης. Πᾶσαι φέρουσι παραστάσεις καὶ εἶναι διάτρητοι, ἵνα κρεμῶνται (σήμερον λέγονται γαλόπετρες ἢ γαλατοῦσες ὑπὸ τῶν χωρικῶν)· μετὰξὺ τούτων καὶ κύλινδρος Ἀσσυροβαβυλωνιακὸς ἐξ αἱματίτου λίθου μετὰ παραστάσεις Ἀσσυριακὰς καὶ γράμματα σφηνοειδῆ. Ἡ τετάρτη πλευρὰ περιέχει πήλινα σφραγίσματα εὐρεθέντα εἰς οἰκίαν μινωϊκὴν Κάτω Ζάκρου, ὡς εἵπομεν. Τὰ σφραγίσματα ταῦτα εἶνε ἴσως λείψανα ἀλληλογραφίας ἐμπορίου, καὶ μᾶς διδάσκουσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐγένετο χρῆσις τῶν μινωϊκῶν σφραγίδων. Ἐνταῦθι ὑπάρχει καὶ πηλίνη ἐνεπίγραφος πινακίς ἐκ Ζάκρου.

— Σπήλαιον Κραναίου Ἐρμοῦ (παρὰ τὸ χωρίον Πατωῦ Ἀμαρίου).

Προθήκη 12 τοίχου. Ἐκ δωρεᾶς Θεοδ. Τριφυλλῆ. Πήλινα εἶδωλα καὶ ζῳδία γραπτὰ, διπλᾶ ἱερὰ κέρατα. Τὸ σπήλαιον, ἐξ οὗ προέρχονται, ἦτο ἱερὸν κατὰ τὴν Μινωϊκὴν ἐποχὴν, ἐξηκολούθησε δὲ ὄν τοιοῦτον μέχρι τῆς Ρωμαϊκῆς

ἐποχής, ἀφ' οὗ εὐθεθῆ ἐν αὐτῷ καὶ ὁ μακρὸς λίανος βομ-
σκος φέρων τὴν ἐπιγραφὴν «Εὐμῆ Κοιναῖα [Διό]δορος
Στεφανὸ εὐχην».

Εἰς τὸν πρὸς βορρᾶν τοῖχον τοῦ Προδόμου εὐρισκόνται
πλήναι κωμικαὶ γραφαὶ καὶ πίθαι. Σημαντικώτερα εἶναι
ἢ κωμωσσοειδῆς ἐκ Παλιγγάστρου (ἀριθ. 1619) φέρουσα γρα-
πτὰ παραστάσεις ἱερῶν κερύτων καὶ διαφόρων ζώων καὶ
ἄλλα διακοσμητικὰ θέματα.

ΜΕΓΑΛΗ ΜΙΝΩΙΚΗ ΑἶΘΟΥΣΑ

Κνωσός.

Τὸ πρῶτον τμήμα τῆς Μινωικῆς αἰθούσης τὸ πρὸς βορ-
ρᾶν καταλαμβάνουσιν αἱ ἀρχαιοτέρες τοῦ ἀνακτόρου, οἰκῶν
καὶ τάφων Κνωσῶν αἱ εὐρεθεῖσαι εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ 1899—
1906 καὶ κατόπιν γενομένης ἀνασκάφης ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ
ἀρχαιολόγου κυρίου Ἀρθούρου Ἐβανς.

Εἰς τὸν βόρειον τοῖχον τῆς αἰθούσης ἔχουσι τοποθετηθῆ
αἱ λαμπραὶ τοιχογραφίαι ἢ ὑφροῖς (Fresco) τοῦ ἀνα-
κτόρου.

Ὁ Ρυτοφόρος ἀριθ. 8. Δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ εἶναι
ὁ περιφημὸς ρυτοφόρος, ἦτοι νέος εἰκονιζόμενος κατὰ κρό-
ταφον ἐστρωμένον πρὸς ἀριστερὰ καὶ κρατῶν δι' ἀμφοτέ-
ρων τῶν χειρῶν πολυτιμὸν χρυσοειδὲς κέρας (ρυτόν) φορεῖ
ποικιλτὸν περικείμενον ζώνην καὶ φέρει περιβραχιόνιον καὶ
κατὰ τὸν καρπὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς λίθον ἀχάτην.

Ταυροδρομία ἀριθ. 19. Μετὰ τὸν ρυτοφόρον εὐρη-
ται πίναξ, ἐν ᾧ εἰκονίζεται τὸ σύνθημα κατὰ τὴν Μινωικὴν
ἐποχὴν ἀγώνισμα ταυρομαχίας ἢ μᾶλλον ταυροδρομίας. Μέ-
γας ταῦρος ἀγίος τρέχει πρὸς ἀριστερὰ. Ἐπὶ τῶν νότιων
του ἔχει πηδήσει κυβιστῆ νέος στηριζόμενος ἐπὶ τῶν χει-
ρῶν καὶ αἰωρῶν τοὺς πόδας ἐκατέρωθεν τοῦ τρέχοντος
ταύρου κόρη, μίᾳ ἔμπροσθεν ὥσπερ ἐκ τῶν κροάτων αἰφρον-
μένη καὶ ἄλλη ὀπισθεν τείνουσα τὰς χεῖρας ἵνα ὑποδεχθῆ
καὶ κομφίση τὸν κυβιστῆν.

Κεφαλή, τὰ ὑρὸν ἀνάγνωτος ἀριθ. 22. Προέρχεται
ἐκ ταυροδρομίας ἀναγλύφου καὶ γραπτῆς εἶνε θαυμασίας
τέχνης καὶ φρεσικότητος εἰσώθησεν πλὴν τῆς κεφαλῆς καὶ

τινα ἄλλα τεμάχια, ὃ ποὺς τοῦ ταύρου, μέρη τοῦ σώματος
καὶ κνήμη αὐβισπτήρος (κάτω τῆς κεφαλῆς ἐν τῇ προθήκῃ).

Πομπή νέων ἀριθμοὶ 9, 10. Δύο νέοι (λείπουν αἱ
κεφαλαὶ καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ θώρακος) φέροντες τὸ ποι-
κλὸν περίζωμα καὶ τὴν ζώνην καὶ περισπασία βαδίζοντες
πρὸς δεξιὰ εἶναι μέρος μακρῆς ποιπῆς νέων φερόντων δώ-
ρα πρὸς γυναῖκα (Θεὰν ἢ Βασίλισσαν), οἱ δὲ νέοι ἑκατέ-
ρωθεν προσέρχονται κατὰ γομμὴν πρὸς αὐτὴν αἰῶνται
μόνον οἱ ἄκροι πόδες αὐτῶν καὶ ἡ πλουσία ποικιλτὴ ἄα
(ποδόγυρος) τῆς ἐσθῆτος τῆς γυναικός.

Εἰς τὰς μερῆς προθήκας κάτωθι τῶν ἀνωτέρω τοιχογρα-
φιῶν (ἀριθ. 13) εὐρίσκονται πολλὰ ἄλλα τεμάχια τοιχογρα-
φιῶν, ὧν σημαντικώτερον εἶνε τεμάχιον τοιχογραφίας τοῦ
παλαιότερου ἀνακτόρου, ἐν ᾧ παρίσταται νέος κυανούς συλ-
λέγων ἀνθή κροῦ (ζαφορᾶς) καὶ τοποθετῶν αὐτὰ ἐντὸς
καλάθου, ὃ Κροκοσυλλέκτης (ἀριθ. 42).

Υπὸ τὰς προθήκας τῶν τοιχογραφιῶν εὐρίσκονται πλὴν
ἄλλων καὶ πέντε ἀρτοειδῆ ἐξ ἀλαβάστρου ἀγγεῖα μετὰ πω-
μάτων, καὶ συλλογὴ αὐτουσίων κεράτων καὶ μέρος τοῦ κρα-
νίου τῶν ἀγρίων ταύρων τῶν ταιροδρομῶν.

Εἰς τὸ ἄλλο τιτῆμα τοῦ βορείου τοίχου ἀριστερὰ τῷ
εἰσερχομένῳ εὐρίσκονται ἄλλαι τοιχογραφίαι αἱ ἐξῆς,

Ἡ γεμῶν (ἀριθ. 44). Μέγας πίναξ, ἐφ' οὗ ἐν χαμηλῷ
ἀνακλύφῳ συμπληρουμένῳ διὰ γραφῶν εἰκονίζεται νέος,
πιθανῶς βασιλεὺς ἢ ἡγεμῶν, βαδίζων πρὸς ἀριστερά. Λεί-
πει τὸ πρόσωπον καὶ τὸ δεξιὸν σκέλος καὶ ἡ ἀριστερὰ χεῖρ.
Φορεῖ μόνον τὸ περίζωμα καὶ περὶ τὴν λεπτοτάτην ὀσφὴν
ζώνην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχει ὑψηλὸν στέμμα ἐξ ἀνθέων κρί-
νου καὶ πτερῶν τᾶν, περὶ δὲ τὸν τραχηλὸν περιδέραιον.

Θαλάσσιο γράφια (ἀριθ. 18). Φαίνονται δύο μεγάλοι
δελφίνες ἑλλειπτεῖς καὶ διάφοροι ἄλλοι ἰχθύες ἐν θαλάσῃ.

Ἰερόν, ἢ ἡ πρὸς ἀριθμοὶ 48, 49. Δύο πίνακες μικρο-
γραφίων. Εἰς τὸν πρῶτον φαίνεται εἰς τὸ μέσον τριπλοῦν
οἰκοδόμημα μετὰ κίωνων, τὸ Ἰερόν, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐπ'
αὐτοῦ εἰκονιζόμενα ἱεσύγη ἱερῶν κεράτων. Πληθὺς ἀνθρώ-
πων πέριξ τοῦ ἱεροῦ, ἦτοι σειρὰ καθημένων καὶ ἱσταμένων
γυναικῶν πολυτελῶς ἐνδεδυμένων καὶ διαλεγομένων ἄλλοι
ὄμιλοι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὧν φαίνονται μόνον αἱ προ-

τομαί. Ὁ ἄλλος πίναξ εἰκονίζει κήπον μετὰ δένδρων μεγάλων, πεζοδρόμια πλακόστρωτα καὶ πλῆθος πάλιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς τὸ κάτω μέρος παρίστανται γυναῖκες ὀρχούμεναι μετὰ χειρονομιῶν. Προφανῶς εἰς τὸν πίνακα τοῦτον ἔχομεν ἑορτὴν ἢ διασκέδασιν ἐν κήπῳ.

Δύο κόραϊ, ἀριθ. 20, 21. Δύο μικροὶ πίνακες σώζουσι προτομὰς νεαρῶν γυναικῶν ἢ κατωτέρα εἰκονίζεται ἐν ζωγραφῇ κινήσει ἢ ὀρχουμένη μετ' ἀνεμιζομένης μακρᾶς κόμης.

Ἀκολουθοῦσι τμήματα ἕξ ἀναγλύφων μορφῶν, χεῖρες καὶ πόδες, ἀριθ. 45—47.

Δύο ἄλλαι μεγάλαι τοιχογραφίαι εἰς τὰς γωνίας τοῦ αὐτοῦ τοίχου προέρχονται ἐκ τοῦ δώματος τοῦ θρόνου ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Κνωσοῦ. Ἐν τῇ μιᾷ ὑποφαίνεται Γρῦψ μεταξὺ κρινοειδῶν ἀνθέων (ἀναπαράστασις τῆς τοιχογραφίας εὔρηται ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Κνωσοῦ κατὰ χώραν παρὰ τὸν θρόνον).

Πολυάριθμα ἄλλα τεμάχια τοιχογραφιῶν εὐρίσκονται εἰς τὰς κάτω προθήκας παρὰ τὴν θύραν κάτω δεξιὰ Γρῦψ ἀνάγλυφος (ἀριθ. 87).

Ἄλλαι τοιχογραφίαι Κνωσοῦ (εἰς τὸν δυτικὸν τοῖχον τῆς αἰθούσης). Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη (1923—1924) εὐρέθησαν αἱ τοιχογραφίαι τῶν ἀριθ. 91, 92, 93, 94. Προέρχονται ἕξ οἰκίας δυτικῶς τοῦ ἀνακτόρου. Εἰς τὸν πίνακα 91 φαίνεται κυανοῦς κερκοπίθηκος μεταξὺ παπύρων. Εἰς τὸν 92 φυτὰ καὶ ἄνθη ποικίλα καὶ πίθηκος πάλιν, οὗ ἑσώθη μόνον τὸ πρόσωπον. Ὁ 93 ἔχει φυτὰ καὶ ἄνθη καὶ μέγα κυανοῦν πτηνόν. Τὸ 94 εἶναι τεμάχιον τοιχογραφίας, ἐν ᾧ εἰκονίζεται βαδίζων πρὸς τὰ δεξιὰ Κρῆς ὄπλιτης ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἄλλου ὄπλιτου αἰθίοπος (τούτου μόνον μέρος τοῦ μηροῦ καὶ τοῦ αὐχένος ἑσώθησαν). Καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοὶ πίνακες μαρτυροῦσι τὴν στενὴν σχέσιν τῆς Κρήτης πρὸς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Αἴγυπτον.

Ἡ μεγάλη τοιχογραφία ἀριθ. 95 εὐρέθη εἰς τὸ ἄνδηρον (βεράνταν) τὸ πρὸς νότον τοῦ ἀνακτόρου πέραν τοῦ ρύακος παρὰ τὴν ἀρχαίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν καὶ τὴν πηγὴν (τὴν σημερινὴν «Βλυχιά»). Προέρχεται ἐκ ζωοφόρου ἑσωτερικῆς. Εἰκονίζονται πέρδικες Κρητικαὶ κατὰ ζεύγη καὶ μεμονωμέναι καὶ εἰς τὸ μέσον μικρότερον πτηνόν μετὰ λοφίου εἰς τὴν κεφαλὴν (ἔποψ).

Ἄμφορεῖς. Ἑπτὰ μεγάλοι λαμπροὶ ἀμφορεῖς πῆλι-
νοι τρίωτοι τοῦ λεγομένου ἀνακτορικοῦ ρυθμοῦ εὐρίσκονται
παρὰ τὸν τοῖχον κάτωθι τῆς τοιχογραφίας τοῦ Γρυπός· εἶ-
ναι ἔλλιπεις καὶ συνεπληρώθησαν διὰ γύψου· καὶ πίθος
μετὰ διπλῶν πελέκων καὶ φυτῶν.

Προθήκη 15 μέσης. Εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος εὐρί-
σκεται ρυτὸν ἐκ στεαπίτου ἐν σχήματι κεφαλῆς ταύρου θαυ-
μασίας γλυπτικῆς τέχνης· ὁ σωζόμενος δεξιὸς ὀφθαλμὸς εἶ-
ναι ἐκ φυσικοῦ κρυστάλλου χρωματισθέντος ἔσωθεν πρὸς
δήλωσιν τῆς ἵριδος καὶ τῆς κόρης· τὰ ἐπίχρυσα κέρατα, τὰ
ὄντα καὶ ἡ ἀριστερὰ παρεῖα συνεπληρώθησαν. Εἰς τὸ με-
σαῖον διαμέρισμα εὐρίσκονται μικρὰ ἀργυρᾶ ἀγγεῖα, εἶδω-
λον μολύβδινον πρωτόγονον καὶ τεμάχια λίθων πολυτίμων.
Εἰς τὸ κάτω μέρος τέσσαρα μεγάλα πῆλινα ἀγγεῖα εἰσα-
χθέντα παλαιότερον εἰς Κνωσὸν ἐκ Μήλου.

Μέγας ἀλαβάστρινος ἀμφορεὺς, ἀριθμὸς 20.
Παρὰ τὴν προθήκην 15· εἶναι τρίωτος καὶ ἔχει λαξευτὴν
διακόσμησιν εἰς τὸ χεῖλος, τὰς λαβὰς καὶ τὸν ὦμον. Ἦτο
σκεῦος πολυτελείας, πιθανῶς ἀνθοδόχη, εὐρεθὲν εἰς τὸ ἐν
τῷ ἀνακτόρῳ ἐργαστήριον τοῦ τεχνίτου. Περαιτέρω εἰς τὸν
ἀνατολικὸν τοῖχον εὐρίσκονται τμήματα τοιχογραφιῶν καὶ
μέρη διαζώματος ἐκ κυανωποῦ τιτανολίθου (ἀριθ. 71) φέ-
ροντα λαμπρῶς ἐργασμένα ἀνθέμια κατὰ ζεύγη. Παρ' αὐτὰ
τεμάχιον ἐκ πορφυρόχρου λίθου μετ' ἀναγλύφων ἑξαισίας
τέχνης ροδάκων (ἀριθ. 67, 68).

Προθήκη 16 μέσης. Περιέχει μικρὰ ἀντικείμενα
ἐκ τοῦ ἀνακτορίου. Εἰς δύο πλευρὰς περιέχει πῆλινα σφρα-
γίσματα μετὰ παραστάσεις ἐκ Μινωϊκῶν σφραγίδων, εἰς τὴν
τρίτην ὑπάρχουσι πῆλινα πινακίδες καὶ σφραγίσματα τοῦ
ἰδεογραφικοῦ (εἰκονογραφικοῦ) συστήματος. Εἰς τὴν τε-
τάρτην πλευρὰν εὐρίσκονται σφραγίδες Μινωϊκαὶ (γαλόπε-
τρες), κύλινδρος σφραγιστικὸς ἐκ λίθου κυάνου χρυσοδέτου,
χρυσᾶ κοσμήματα (νῆσσα, ἰχθύς), μικρὸς χαλκοῦς πέλεκυς
ἐπίχρυσος, τεμάχια λιθίνων ἀγγείων μετ' ἀναγλύφων παρα-
στάσεων, πῶμα πυξίδος ἐξ ἀλαβάστρου εἰσαχθὲν ἐξ Αἰγύ-
πτου καὶ φέρον δέλτον (cartouche) τοῦ βασιλέως Κνάν
τῆς δυναστείας τῶν Ὑξῶς (περὶ τὸ 1700 π. Χ.). Τὸ τε-
λευταῖον εἶναι σπουδαιότατον διὰ τὸν χρονολογικὸν ὄρι-

σιμόν τοῦ στρώματος τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ, ἐν ᾧ εὐρέθη.

Ζατρίκιον (?) ἀριθμ. 17. Ἐπιτορπέζης εὐρηται τοποθετημένον κατασκευασμὰ ἀποτελούμενον ἐξ ἐλεφαντόδοντος, χρυσάλλου, φύλλων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ζατρίκιον ἢ ἄλλο ἀνάλογον παιγνίδιον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀνήκωσι καὶ τέσσαρες μεγάλοι κωνικοὶ πεσσοὶ ἐλεφαντινοὶ (οἱ ἐν τῇ προθήκῃ 22). Εὐρέθη λίαν βεβλαμμένον καὶ συνεπληρωθῆ.

Προθήκη 18 μέσης. Περιέχει διάφορα ἐργαλεῖα καὶ σκευὴ τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ χαλκᾶ καὶ πηλίνα. Διακρίνεται πελώριος χαλκοῦς ποίων ὀδογυγῆς, δι' οὗ θὰ ἐκοπτοὺν τὸς κορμούς τῶν δένδρων διὰ τοὺς κίονας καὶ τὴν ἄλλην μεγάλην ξυλείαν τοῦ ἀνακτόρου, πέντε μεγάλα χαλκαῖα λεκάναι, ὧν ἡ μία μετὰ περιχώσου χυτῆς λαβῆς καὶ χεῖλους, μία ὑδρία χαλκῆ μόνωτος μετ' ἐκτύπου διακόσμησης, σκαπάνη διστομος, διπλοῦς πέλεκυς, πηλίνα ἀγγεῖα καὶ σκευὴ διαφόρων σχημάτων, πολλὰ τεμάχια κρυσταλλικὰ καὶ ἄφθονα φύλλα καὶ ψήγματα χρυσοῦ, εἰδωλά ἐκ πορσελλάνης καὶ ἄλλα εἰδωλά λίθινα καὶ πηλίνα πρωτόγονα.

Προθήκη 19 μέσης. Ἔχει τὰ κτερίσματα τὰ εὐρεθέντα εἰς τὸν λεγόμενον Βασιλικὸν τάφον εἰς θέσιν Σόπατα μετὰξὺ Κνωσοῦ καὶ θαλάσσης. Ὁ τάφος εἶχε συληθῆ ἀπὸ παλαιᾶς ἐποχῆς, τὰ δὲ εὐρεθέντα εἶναι τὰ διαφυγόντα τὴν σύλησιν. Εἶναι τέσσαρες μεγάλοι πηλίνοι ἀμφορεῖς τοῦ λεγομένου ἀνακτορικοῦ ρυθμοῦ, δεκάς μαρμαρίων ἀγγεῖων, κομπὸν ἀγγεῖον ἐκ πόρφυριτον Λακωνικοῦ λίθου, δύο λύχοι ἐκ στεαίτιου, μέγα κάτοπτρον χαλκοῦν σῶζον καὶ τεμάχιον τῆς ἐλεφαντίνης λαβῆς, περόνη κόμης ἐκ χρυσοῦ στερεοῦ, ψήφου περιδεραίου ἐκ κινάνου τεχνητοῦ, τρία ἐξαοτήματα δύο πεθήκοειδῆ καὶ ἐν βατραχόσχημον ἐκ τῆς αὐτῆς ὑαλώδους μάξης καὶ δύο κόμβοι κρυσταλλικοὶ.

Προθήκη 20 μέσης. Πηλίνα καὶ λίθινα σκευὴ τοῦ ἀνακτόρου. Κάτω εὐρίσκεται ἐν ἡμιτελές ἐκ λίθου γύψου εὐρεθὲν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ λιθοξοῦ πηλίγη πρόχους ἀξιοσημειώτος διὰ τὴν διακόσμησιν καὶ τὸν ἀνεστασμένον λαμόν. Εἰς τὴν μεσαίαν θέσιν εὐρίσκονται ἑπτὰ λίθινοι λαμπῆρες καὶ ὁ πούς ἄλλου ἐκ πορφυροῦ τιτανολίθου μετὰ

λαμποῦς γλυπτῆς διακοσμήσεως, μεγάλη λιθίνη πρόχους ἔχουσα καλαθοπλεκτικὴν πλαστικὴν διακόσμησιν, μέγα λίθινον ρυτὸν ἐκ κροκοιλοπαγοῦς πολυχρόμου λίθου. Εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν μαρμαρίνος τρίτων θαλάσσιος, ἄλλο ρυτὸν μαρμαρίνον λαμποῦς τέχνης ἐν σχήματι κεφαλῆς λεαίνης.

Μεγάλῃν σημασίαν διὰ τὴν χρονολογίαν ἔχει κολοβὸν Αἰγυπτιακὸν ἀγαλμάτιον ἐκ διορίτου εὐθεθὲν ἐν τῇ κεντρικῇ αὐλῇ τοῦ ἀνακτόρου· φέρει τρεῖς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς καὶ ἀναγράφει τὸ ὄνομα Αἰγυπτίου ἄρχοντος περὶ τὸ 2000 π. Χ.

Προθήκη 21 μέρους. Κάτω ἔχει πύλινα ἀγγεῖα μεσομινωϊκῆς ἐποχῆς. Εἰς τὰς ἀνω θέσεις εὐρίσκονται πολυάριθμα μικρὰ ἀντικείμενα συλλεγόμενα εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ ἀνακτόρου. Γὰρ σημαντικώτερα εἶναι πολλὰ τεμάχια ἐκ πορσελλάνης διακοσμητικὰ ἐπίπλον τινὸς πολυτελοῦς (εὐρίσκονται ἐντὸς τριῶν ξυλίνων δίσκων), καὶ εἰκονίζουσιν ἄλλα μὲν προσόψεις οἰκιῶν ἐκ δύο καὶ τριῶν ὀρόφων, ἐξ ὧν δυνατόμεθα νὰ λάβωμεν σαφῆ ἰδέαν τοῦ σχήματος τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν Κνωσοῦ, ἄλλα ἔχουσιν ἀναγλύφους παραστάσεις ἀνθρώπων καὶ ζώων καὶ φυτῶν. Μετ' αὐτῶν συνευρέθησαν καὶ τεμάχια διακοσμητικὰ ἐκ κρυστάλλου εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν πολλὰ τεμάχια ἐξ ἐλέφαντος, κρυστάλλου, πορσελλάνης, περιδέραια ἐκ σφαιρικῶν ψήφων ἐκ πορσελλάνης, πολλὰ φύλλα χρυσοῦ. Τμημα ποτηρίου κρυσταλλικοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν στενὴν πλευρὰν τῆς προθήκης. Ἀξιολογώτατος εἶναι χρυσοῦς σφραγιστικὸς δακτύλιος ἀριστα διατηρούμενος, ἐφ' οὗ τέσσαρες γυναῖκες ὀρχούμεναι· ἐπίσης λαμπρὰ σφραγίς ἐκ χαλκηδόνιου λίθου χρυσοῦδος ἔχουσα παριστάσασιν κυνὸς μολοσσοῦ ὀδηγουμένου ὑπὸ δύο ἀνδρῶν· τὰ δύο ταῦτα προέρχονται ἀπὸ τάφους μινωϊκούς εἰς θέσιν Σόπατα.

Προθήκη 22 μέρους. Περιέχονται τὰ σημαντικώτατα ἱερά ἀντικείμενα τὰ εὐθεθέντα κεκρυμμένα ἐντὸς κτιστοῦ λάκκου (θησαυροῦ) τοῦ ὑποτιθεμένου Ἱεροῦ τοῦ ἀνακτόρου. Ἀνάγονται εἰς τὸ τέλος τῆς μεσομιν. ἐποχῆς περὶ τὸ 2000 π. Χ. Τὰ ἀξιολογώτερα εἶναι τὰ δύο ἐκ πορσελλάνης περίφημα χρωματιστὰ εἶδωλα τῆς Θεᾶς τῶν ὄψεων τῆς Μινωϊκῆς θρησκείας. Φέρουσι τὴν πολυτελεῆ ἀμφίεσιν τῶν γυναικῶν τῆς ὑψηλῆς τάξεως τοῦ ἀνακτόρου καὶ διὰ τῶν

προτεταμένων χειρῶν κρατοῦσι τοὺς ὄφεις. Τρίτου εἰδωλίου ἐσώθη μόνον τὸ κάτω ἤμισυ. Διάφορα ἄλλα ἀναθήματα συννευρέθησαν, ἦτοι δύο ἀναθηματικαὶ ἐσθῆτες, περιδέραια, μικρὰ ἀγγεῖα μυροδόχα ἢ λατρευτικῆς χρήσεως. Ὁ ἐν τῷ μέσῳ μαρμαρίνος σταυρὸς ὑποτίθεται ἱερὸν σύμβολον τῆς Μινωϊκῆς θρησκείας. Ἐπειτα αἶγαρος θηλάζουσα δύο ἐρίφους, δάμαλις θηλάζουσα μόσχον, χελιδονόψαρα καὶ ναυτίλοι. Τὰ θαλάσσια κογχύλια ἐπιτηδες χρωματισθέντα θὰ ἐκόσμουγ τὴν ἱερὰν κλίνην ἢ τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἦσαν τοποθετημένα τὰ Ἅγια. Εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς προθήκης εὐρίσκονται ἀναθηματικοὶ πῆλινοι βωμοὶ καὶ ἱερὰ, ἀγγεῖα ἐκ πορσελλάνης καὶ ἐν μικρὸν μετὰ χρυσοῦς βάσεως καὶ λαμποῦ.

Εἰς τὴν αὐτὴν προθήκην ἄνω φυλάσσεται αἰωρημένον καὶ τὸ θανμαστὸν διὰ τὴν φυσικὴν τελειότητα καὶ τέχνην ἐλεφάντινον εἶδωλον κυβιστήρος νέου, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκτελεῖ τὸ ἐπικίνδυνον ἄλμα. Προέρχεται ἐκ περιόπτου παραστάσεως ταυροδρομίας, σώζονται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ προθήκῃ καὶ ἄλλα τεμάχια αὐτῆς, ἥτοι δύο ἀκόμη κεφαλαὶ καὶ χεῖρες καὶ πόδες ὁμοίων εἰδωλίων.

Πολλὰ φύλλα χρυσοῦ καὶ τεμάχια κρυσταλλικὰ ἐν τῇ αὐτῇ προθήκῃ φυλασσόμενα προέρχονται ἐκ διαλυθέντων πολυτελῶν φθαρτῶν ἀντικειμένων.

Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης εὐρίσκονται τὰ πῆλινα ἀγγεῖα τοῦ Ἱεροῦ.

Προθήκη 23 τοίχου. Ἀγγεῖα καὶ ἄλλα σκεύη ἀνήκοντα εἰς τὰς τρεῖς περιόδους τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς εὐρεθέντα ἐντὸς ἰδιωτικῶν οἰκιῶν Κνωσοῦ, τὰ πλεῖστα πῆλινα, ὀλίγα λίθινα καὶ τινα χαλκᾶ.

Προθήκη 24 μέσης. Ἐχει συλλογὴν τῶν λαμπροτέρων πολυχρῶμων μεσομιν. ἢ Καμαραϊκῶν πηλίνων ἀγγείων εὐρεθέντων εἰς τὰ στρώματα τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀνακτόρου Κνωσοῦ. Ἰδίως εἶναι ἀξιοθαύμαστα διὰ τὴν τελειότητα, κομψότητα καὶ λεπτότητα αὐτῶν ποτήριά τινα καὶ κύαθοι καὶ φιάλαι πολυχρωμικὰ τὰ λεγόμενα φοκέλυφα, ἀντιπροσωπεύοντα τὴν ὑψίστην ἀκμὴν τῆς Κρητικῆς ἀγγειοπλαστικῆς.

Προθήκη 25 μέσης. Διάφορα σκεύη καὶ ἀγγεῖα τοῦ ἀνακτόρου. Εἰς τὴν ἄνω θήκην πολλὰ καὶ ὠραῖα μαρ-

μάρινα ρυτά, άλλο πήλινον ἐν σχήματι βοοκεφαλῆς, εἰς τὴν μεσαίαν θέσιν μαρμάρινα καὶ ἐξ ἄλλων λίθων δοχεῖα καὶ ἀγγεῖα καὶ μῆτραι λίθιναι πρὸς χώνευσιν ἀντικειμένων· εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα μεγάλη χαλκῆ ὑδρία καὶ λέβης χαλκοῦς τριποδικὸς καὶ ἄλλα μεγάλα πήλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα.

Προθήκη 26 μέσης. Ἀγγεῖα καὶ κτερίσματα ἐκ τάφων ὑστερομιν. εἰς θέσιν Σόπατα. Εἰς τὸ ἄνω διαμέρισμα μέγας ἀμφορεὺς πήλινος, τρία κωνόσχημα δίωτα πήλινα παραδόξου σχήματος καὶ χρήσεως, ὡς φαίνεται, νεκρικῆς σκεύη, πολλὰ ἄλλα γραπτὰ πήλινα ἀγγεῖα, χαλκᾶ ἀντικείμενα, ἤτοι διπλοὶ πελέκει, αἰχμαὶ δοράτων, ψῆφοι περιδεραιῶν χρυσαῖ, ἐγγεγλυμμένοι λίθοι (γαλόπετρα). Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τάλαντον (μονὰς βάρους) πυραμιδοειδὲς ἐκ πορφυροῦ τιτανολίθου με ἀναγλύπτους ὀκτώποδας, καὶ μεγάλοι λίθινοι πίθοι ἐκ τοῦ ἀνακτόρου.

Προθήκη 27 μέσης. Ἐκ τῶν ὑστερομινωϊκῶν τάφων Κνωσοῦ εἰς θέσιν Σόπατα. Κάτω εὐρίσκονται χαλκώματα, ἤτοι ὑδρίαί, χύτραι ἢ λέβητες τριποδικοί, λεκάνη καὶ ἄλλα μικρότερα, ἔπειτα ἄνω ἔνδεκα δισκοειδῆ κάτοπτρα καὶ ἑπτὰ ξυράφια χαλκᾶ, μάχαιραι, ἐγχειρίδια, αἰχμαὶ δοράτων, μικρὰ βέλη. Σημαντικώτερα εἶναι τὰ ξίφη, ὧν ἐν μακρότατον με χρυσοκεφάλους ἤλους εἰς τὴν λαβὴν, ἄλλο ξίφος, οὗ ἢ λαβὴ ἦτο χρυσοπάστος δι' ἐλασμάτων, ἐφ' ὧν λεπτόταται παραστάσεις λεόντων θηρευόντων αἰγάγρους, καὶ με κόμβον εἰς τὸ ἄκρον τῆς λαβῆς ἐκ λίθου ἀχάτου. Δύο πόματα μεγάλων πυξίδων ἢ κιβωτίων ἐξ ἐλέφαντος, λέμβος ἀναθηματικῆ ἐλεφαντίνη, τέσσαρα περιδέραια ἐκ ψῆφων χρυσῶν. Λίθινα ἀγγεῖα καὶ πολυάριθμα πήλινα, καὶ τινες σφραγιδόλιθοι.

Προθήκη 28 τοίχου. Πήλινα ἀγγεῖα τῶν τελευταίων ὑστερομιν. χρόνων. Τὰ πλεῖστα τούτων εἶναι ἀμφορεῖς στεγανόστομοι γραπτοί. Εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἄνω θέσιν εὐρίσκονται τέσσαρα πήλινα λατρευτικὰ εἶδωλα εὐρεθέντα κατὰ χώραν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς κλίνης τοῦ μικροῦ Ἱεροῦ τῆς παρακμῆς τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ. Τὸ μεγαλύτερον με τὰς ἀνυψωμένας χεῖρας καὶ τὴν περιστεράν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἰκονίζει τὴν θεάν τῆς Μινωϊκῆς θρησκείας, τὰ δὲ λοιπὰ ἴσως λατρευτάς.

Δύο πίθοι ἢ μεγάλοι ἀμφορείς τοῦ ἀνακτόρου. Ὁ φέρων τὸν ἀριθμὸν 2763 ἀνήκει εἰς τὸ τέλος τῆς μεσομιν. ἐποχῆς· φέρει πορφυρόχρουν ἀλοιφήν καὶ ἐπ' αὐτῆς διακόσμησιν ἐκ λευκῶν ζωνῶν καὶ μιᾶς σειρᾶς ἐκ μεγάλων σταυροειδῶν ἢ ἀστεροειδῶν θεμάτων. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 2762 ἀνήκων εἰς τὸν λεγόμενον ἀνακτορικὸν ρυθμὸν ἔχει λαμπρὰν διακόσμησιν γραπτὴν καὶ πλαστικὴν ἐκ μεγάλων πατυροειδῶν φυτῶν.

Προθήκη 29 μέσης. Περιέχει τὰς πολυαρίθμους πηλίνας πινακίδας τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ τὰς φερούσας ἐπιγραφὰς τοῦ Κρητικοῦ γραμμικοῦ συστήματος. Ἡ κλεις τῆς γραφῆς ταύτης δὲν εὐρέθη ἀκόμη, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀγνοοῦμεν καὶ τὴν γλώσσαν καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. Μόνον οἱ ἐπ' αὐτῶν ἀριθμοὶ κατὰ σύστημα δεκαδικὸν καταρωθῶθη νὰ ἀναγνωσθῶσι· αἱ μονάδες δηλοῦνται δι' ἰσαρίθμων γραμμῶν κατακορύφων, αἱ δεκάδες διὰ γραμμῶν ὀριζοντίων, αἱ ἑκατοντάδες διὰ μηδενικῶν, καὶ αἱ χιλιάδες διὰ μηδενικῶν φερόντων τέσσαρας ἔξωθεν γραμμὰς σταυροειδῶς. Ἐπειδὴ εἰς τὰς πλείστας τῶν πινακίδων τούτων εὐρίσκονται ἀριθμοί, ὑποτίθεται ὅτι καὶ αἱ πινακίδες εἶναι κατάλογοι ἢ ἀποδείξεις πραγμάτων. Αἱ πλείσται τῶν πινακίδων εἶναι γλωσσοειδεῖς ἔχουσαι δύο ἢ τρεῖς σειρὰς γραμμάτων ἐπὶ τῆς μιᾶς ἢ καὶ τῶν δύο ἐπιφανειῶν, ἄλλαι εἶναι τετραγώνου σχήματος ἢ ὀρθογωνίου καὶ ἔχουσι περισσότερας γραμμὰς· μία ἢ μεγίστη ἔχει 24 στίχους γραμμάτων.

Προθήκη 30 μέσης. Νεολιθικῶν χρόνων ἀρχαιότητες εὐρεθεῖσαι ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ μέτροι βάθους 12 μέτρων. Ἀντιπροσωπεύουσι τὴν πρωτόγονον ἐποχὴν τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης, ἣτις ἐποχὴ ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ μεγάλου πάχους τῆς νεολιθικῆς ἐπιχώσεως θὰ διήρκεσεν ἀρκετὰς χιλιάδας ἐτῶν πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρωτομινωϊκῆς ἐποχῆς κατὰ τὸ μέσον τῆς τετάρτης χιλιετηρίδος. Εἶναι ἐργαλεῖα ἐκ λελειασμένου λίθου, ἥτοι πελέκει, σφύραι, κεφαλὰ ροπαλῶν, βέλη. Ἐπεὶ εἶναι πολυαρίθμη ἀπλήρη ἀγγεῖα ἐκ χονδροῦ πηλοῦ ἀτελῶς ὠπτημένα εἰς τὸ πῦρ τῆς ἐστίας καὶ φέροντα πολλάκις χαρακτὰ γραμμικὰ κοσμήματα ἐπὶ τῆς ἐστιλβωμένης ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας των, πληροῦμενα ἐνίοτε λευκῆς ὕλης. Μετὰ τούτων συνευρέθησαν καὶ

πρωτόγονα ἄμορφα πήλινα καὶ στεατοπυγικά εἶδωλα, καὶ τέλος ἐργαλειὰ τινα ἐξ ὀστού.

Προθήκη 31 τοίχου. Πήλινα ἀγγεῖα μεσομινωϊκῆς ἐποχῆς ἐκ τοῦ παλαιότερου ἀνακτόρου Κνωσοῦ καὶ ὀλίγα πήλινα πρωτομινωϊκὰ εὐρεθέντα ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ παλαιοῦ ἀνακτόρου. Εἰς τὴν κάτω θέσιν εὐρίσκεται λίθινον ἀγγεῖον ἰδιοσχημον εἰσαχθὲν ἐξ Αἰγύπτου.

— Φαιστός καὶ Ἁγία Τριάδα.

Τὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὴν Φαιστόν καὶ τὴν Ἁγίαν Τριάδα (εἰς τὴν πεδιάδα Μεσαρᾶς) ἐξετέλεσεν ἡ Ἱταλικὴ ἀρχαιολογικὴ ἀποστολὴ ἢ διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Φρειδερίκου Ἀλμπερ κατὰ τὰ ἔτη 1900—1908 καὶ ἀπεκάλυψε δύο Μινωϊκὰ ἀνάκτορα ἐν μέγα εἰς Φαιστόν καὶ ἄλλο μικρότερον εἰς Ἁγίαν Τριάδα ἡμίσειαν ὄραν δυτικώτερον τοῦ πρώτου καὶ τάφους περὶ αὐτῶν. Τὰ ἀξιολογώτερα κινητὰ εἰρηήματα κατέχοντα τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς μεγάλης αἰθούσης τοῦ Μουσείου περιγράφονται κατωτέρω.

Λάραναξ Ἁγ. Τριάδος, ἀριθ. 32. Εὐρέθη εἰς τάφρον οὐχὶ μακρὰν τοῦ ἀνακτόρου. Εἶναι μονόλιθος ἄλλ' ἑλληνικῆς τεμάχια τινα. Ἔχει τὸ σχῆμα τῶν πηλίνων κιβωτοειδῶν λαρνάκων, αἱ ὁποῖαι πάλιν εἶναι ἀπομίμησις τῶν ξυλίνων. Καὶ αἱ τέσσαρες αὐτῆς ἐξωτερικαὶ πλευραὶ εἶναι κατάγραφοι διὰ πολυχρόμων διακοσμητικῶν θεμάτων καὶ διὰ παραστάσεων θρησκευτικῶν. Πιθανῶς εἰκονίζονται διάφοροι ἱεροπραξίαι τελούμεναι κατὰ τὸν ἑνταφιασμόν τοῦ νεκροῦ.

Εἰς τὴν μίαν τῶν μακρῶν πλευρῶν ὑπάρχουσι δύο θρησκευτικαὶ παραστάσεις· εἰς τὴν πρώτην τὴν πρὸς ἀριστερὰ εἰκονίζονται δύο διπλοὶ πελέκει (πιθανῶς χρυσοῖ) τοποθετημένοι ἐπὶ στύλων γομφουμένων ἐπὶ βάσεων πολυχρωμικῶν· ἐπὶ ἑκατέρου πελέκεως εὐρίσκεται ἱερὸν πτηνόν· ἔμπροσθεν τῶν δύο τούτων ἱερῶν συμβόλων εὔρηται κρατῆρ, εἰς ὃν ἀπὸ ἀμφορέως σπένδει γυνή, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἔρχεται ἄλλη γυνή βαστάζουσα ἀπὸ ράβδου δύο ἄλλους ἀμφορεῖς πρὸς συντέλεσιν τῆς σπονδῆς διὰ τριῶν ὑγρῶν· ἀκολουθεῖ νέος καθαρίζων καὶ συνοδεύων διὰ μουσικῆς τὴν ἱεροτελεσίαν.

Εἰς τὴν ἄλλην σκηνὴν φαίνεται κατὰ τὸ ἄκρον μεγαλοπρεπῆς πύλη, ἀφ' ἧς ἔχει ἐξέλθει ἀνὴρ (ἴσως ὁ νεκρὸς σαβανωμένος) καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ δένδρον καὶ βωμὸς· πρὸς τοῦτον ἔρχονται τρεῖς νέοι κρατοῦντες προσφοράς, ὁ πρῶτος λέμβον καὶ οἱ ἄλλοι ἀνά ἓνα μόνον καὶ φέροντες αὐτὰ πρὸς τὸν νεκρὸν. Εἰς τὴν ἀντίθετον μακρὰν πλευρὰν εἰκονίζεται ἡ θυσία ταύρου· ἐξ ὑπαίθρου ἱεροῦ ἐκφύεται δένδρον (ἢ ἱερὰ ἔλαια), πρὸ αὐτοῦ βωμὸς καὶ πρὸ τοῦ βωμοῦ γυνὴ προσφέρουσα καρποὺς ἐντὸς κανίστρου καὶ ὑγρὸν ἐντὸς ἀγγείου, ἔπειτα τράπεζα, ἐφ' ἧς ὁ βοῦς ἐσφαγμένος, τὸ δὲ αἷμά του ρεεῖ ἐντὸς ἀγγείου· νέος αὐλῶν συνοδεύει διὰ μουσικῆς τὴν θυσίαν, ἀκολουθοῦσι δὲ τέσσαρες γυναῖκες. Εἰς τὰς δύο στενάς πλευράς ἔχομεν εἰς τὴν μίαν δύο γυναῖκας ἠνιοχοῦσας ἄρμα συρόμενον ὑπὸ γρουπῶν, ἀνωθεν τοῦ ὀποίου πέτεται πτηνόν, καὶ εἰς τὴν ἄλλην πάλιν ἄρμα ὑπὸ γυναικῶν ἠνιοχούμενον καὶ ὑπὸ ἵππων συρόμενον. Αἱ ἐνδυμασίαι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἶναι διάφοροι τῆς συνήθους Μινωϊκῆς ἐνδυμασίας καὶ πιθανῶς εἶναι ἱερατικά. Ἡ λάρναξ ἔν τῶν καλλωπισμάτων τοῦ Μουσείου ἀνήκει εἰς τὴν νεωτέραν Μινωϊκὴν ἐποχὴν.

Π ρ ο θ ἦ κ η 33 μέσης. Ἀγγεῖα πήλινα καὶ λίθινα διαφόρων μεγεθῶν καὶ σχημάτων ὑστερομινωϊκῆς καὶ μεσομινωϊκῆς ἐποχῆς ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς Ἀγ. Τριάδας, ἦτοι ρυτὰ χωνοειδῆ, δοχεῖα πήλινα ἀπιόσχημα, δύο πήλινοι μόνομυξοὶ λύχνοι ὑψίποδες, ὕδρια μεγάλη πηλίνη καὶ μέγας στεγανόστομος ἀμφορεύς, τέσσαρες ἀνθρακοδόχοι ἢ θυμιατήρια, τρεῖς ὠραῖοι λύχνοι ἐκ στεατίτου. Ἀξιολογώτατον εἶναι διὰ τὴν τεχνικὴν του κατεργασίαν σκεῦος ἐκ σκληροτάτου λιπαρίτου λίθου εἰς σχῆμα θαλασσίου τρίτωνος. Εἰς τὴν μίαν τῶν ἐπικλινῶν πλευρῶν τῆς προθήκης εὗρηται συλλογὴ πηλίνων πινακίδων ὀρθογωνίου σχήματος φερουσῶν ἐπιγραφὰς εἰς Κρητικὸν γραμματικὸν ἀλφάβητον· εἰς τὴν ἄλλην ἀντίστοιχον πλευρὰν σφραγίσματα πολλὰ πήλινα μετὰ ποικίλων παραστάσεων, καὶ τεμάχια ἀσβεστοκονιάματος με χαρακτὰς ἐπιγραφὰς. Εἰς τὸν πυθμένα τῆς προθήκης ἐντὸς κυτίων ἀπηνθρακωμένοι μικροὶ κύαμοι καὶ σῦκα εὗρεθέντα εἰς τὴν ἀνασκαφήν.

Π ρ ο θ ἦ κ η 34 τοίχου. Δέκα ἐπτὰ τάλαντα χαλκοῦ

εὐρεθέντα ἐντὸς δωματίου τοῦ ἀνακτόρου Ἁγίας Τριάδας. Ἔχουσι πάντα τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ὅμοιον περίπου βάρους (περὶ τὰ 30 χιλιόγραμμα ἕκαστον). Ἦσαν μονάδες βάρους καὶ θὰ ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἀνταλλακτικαὶ μονάδες ἀντὶ νομίσματος μὴ ὑπάρχοντος τότε.

Τοιχογραφίαι Ἁγ. Τριάδας τοποθετημέναι εἰς τὸν δυτικὸν τοῖχον. Μεγάλῃ τοιχογραφίᾳ ἐξαιρέτου τέχνης (ἀριθ. 4, 5)· εἰκονίζεται τοπίον μετὰ βράχων καὶ φυτῶν ἐντὸς αὐτοῦ αἰλουργος ἐτοιμαζόμενος νὰ πηδήσῃ καὶ συλλάβῃ φασιανόν· εἰς τὸ δεξιὸν μέρος λαγῶδες φεύγων· ἡ τοιχογραφία διακρίνεται διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν φυσικότητα.

Κάτωθι ταύτης τεμάχια τοιχογραφίας (ἀριθ. 6, 7), ἐν οἷς φαίνεται νέος κιθαρίζων κλπ. θέματα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς λάρνακος (32)· πιθανῶς καὶ τὰ τεμάχια ταῦτα προέρχονται ἐξ ἄλλης καταστροφείσης λάρνακος.

Ὑπεράνω τοῦ ἀρμαρίου τῶν ταλάντων τμῆμα μεγάλης τοιχογραφίας ἐξ Ἁγ. Τριάδας βεβλαμμένη καὶ μαυρισμένη ἐκ τοῦ καπνοῦ· δυσκόλως διακρίνεται γυνὴ ἀπὸ τῆς ὁσφύος καὶ κάτω φέρουσα πολυτελεῖ πολύχρωμον ἐσθῆτα.

Προθήκη 35 τοίχου. Πήλινα ἀγγεῖα πρωτομινωϊκά καὶ μεσομινωϊκά εὐρεθέντα εἰς μικρὰ κτίσματα ἔξωθι τῆς θόλου τῆς Ἁγ. Τριάδας, τῆς ὁποίας τὰ κτερίσματα εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐπομένην προθήκην.

Προθήκη 36 μέσης. Κτερίσματα μεγάλου θολωτοῦ τάφου πρωτομινωϊκοῦ εὐρεθέντος παρὰ τὸ ἀνάκτορον Ἁγ. Τριάδας. Εἶναι πήλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα καὶ σκεύη, σφραγίδες πολλαὶ ἐλεφάντιναι καὶ λίθιναι μετὰ παραστάσεων, εἰδώλια καὶ ἐξαρτήματα αἰγυπτιαζόντα, ψῆφοι περιδεραίων ἐκ χρυσοῦ καὶ κρυστάλλου, περιδέροια ἐκ ψήφων στεατίτου καὶ πορσελλάνης, ἐγχειρίδια χαλκᾶ τριγωνικοῦ σχήματος.

Προθήκη 37 τοίχου. Ἀγγεῖα πήλινα γραπτὰ διαφόρων-σχημάτων καὶ μεγεθῶν ὑστερομινωϊκῆς ἐποχῆς ἐξ Ἁγίας Τριάδας.

Προθήκη 38 μέσης. Εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν δύο ὑψηλὰ μαρμάρινα ποτήρια, καὶ τὰ τρία περίφημα ἐκ μέλανος στεατίτου ἀγγεῖα μετ' ἀναγλύφων λαμπρῶν παραστάσεων ἐκ τοῦ ἀνακτόρου Ἁγ. Τριάδας. Τὸ πρῶτον εἶναι ρυ-

τὸν (ἔλλειπει τὸ κάτω ἥμισυ) ἔχον πομπὴν νέων βαιόντων ἀνὰ δύο· προηγείται ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν φορῶν ὡσεὶ θώρακα καὶ κρατῶν ράβδον ἢ σκῆπτρον εἰς τὸν ὄμων· οἱ ἄνδρες κρατοῦσι καὶ στηρίζουσιν ἐπὶ τῶν ὄμων μακρὰ τριαινοειδῆ ἀντικείμενα· εἰς τὸ μέσον τῆς συνοδείας εἰς κρατεῖ σείστορον ἄδων, συνοδεύουσι δὲ αὐτὸν τρεῖς ἄλλοι. Ἡ παράστασις δὲν ἠορμηνεύθη ἀκόμη μετὰ βεβαιότητος ἂν εἶναι στρατιωτικὴ ἢ γεωργικὴ. Συνήθως τὸ ρυτὸν καλεῖται ἀγγεῖον τῶν θεριστῶν ἢ λιχνιστῶν.

Τὸ δευτέρον χωνόσχημον ὑψηλὸν ρυτὸν ἔλλιπες πολλὰ τεμάχια καὶ συμικληρωθὲν διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ζώνας· εἰς τὴν ἀνωτάτην εἰκονίζεται ἀγὼν πυγμαίων, εἰς τὴν δευτέραν θήρα ἀγρίων ταύρων ἢ ταυροδρομία, εἰς τὰς δύο κατωτέρας ἀγῶνες πάλης καὶ πυγμῆς.

Τὸ τρίτον τὸ μικρότερον εἶναι ποτήριον, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται Ἡγεμῶν κρατῶν σκῆπτρον καὶ δίδων διαταγὰς εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ ἰστίμενον ἐν προσοχῇ ἀξιωματικόν, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου φαίνονται τρεῖς στρατιῶται κεκαλυμμένοι διὰ τῶν μεγάλων θυρεῶν των.

Εἰς τὴν μεσαίαν θέσιν τῆς προθήκης εὐρίσκονται δύο πῆλιναι ἱεραὶ τράπεζαι τοῦ ἀνακτόρου Φαιστοῦ καὶ ἄλλα μικρὰ σκεύη τοῦ ἱεροῦ. Εἰς τὸ κάτω μέρος δύο μεγάλοι στρογγύλοι πίθοι.

Προθήκη 39 μέσης. Διάφορα εὐρήματα ἐκ τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῶν τάφων Ἀγ. Τριάδας. Εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν ἀγγεῖα πῆλινα καὶ ἐν πῆλινον εἶδωλον ἔχον μαστοειδεῖς ἀποφύσεις καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω, εἰς τὴν δευτέραν θήκην μικρὰ πῆλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα πρωτομινωϊκῆς καὶ μεσομινωϊκῆς ἐποχῆς. Ἀξιόλογον εἶναι σκεῦος ἐκ στεατίτου ἐν σχήματι Βαβυλωνιακῆς Σφιγγός. Ἐπίσης μικρὰ εἶδωλα πῆλινα χρωματιστὰ καὶ αἰῶρα ἀφ' ἧς αἰωρεῖται γυνή. Εἰς τὴν κατωτέραν θήκην πολλὰ χαλκᾶ ἀναθηματικὰ εἰδῶλια, ὧν ἐν τὸ μεγαλύτερον εἰκονίζει κυρίαν ἐν στάσει λατρευτικῆ. Εἰς τὰς ἐπικλιθεῖς πλευρὰς ἐργαλεῖα χαλκᾶ, ἥτοι ξυράφια, ἐγχειρίδια καὶ μικροὶ ἀναθηματικοὶ πελέκεις, ἐξαιρέτου διατηρήσεως χροσοῦν περιδέραρον εὐρεθὲν εἰς τάφον καὶ μετ' αὐτοῦ πέντε ἐξαρθήματα χρυσαῖ ἥτοι τρεῖς βοοκεφαλαὶ καὶ δύο λεοντιδεῖς.

Εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν μικρὰ ἀντικείμενα χαλκᾶ, τροχοὶ ἀρμάτων ἀναθηματικῶν, πόρπη, περόναι, βάρη λίθινα. Εἰς τὸ ἐν ἄκρον τῆς θήκης ταύτης εὐρίσκονται σφραγίδες, ἔγχειρίδια καὶ ἄλλα μικρὰ κτερίσματα ἐκ θολωτῶν πρωτομινωϊκῶν τάφων Σίβας Πυργιωτίσσης, καὶ ἄνωθεν αὐτῶν τὰ συνευρεθέντα μικρὰ λίθινα καὶ πήλινα ἄγγεϊα.

Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης πολλὰ εἶδωλα καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἱεροῦ τοῦ ἀνακτόρου Ἐγ. Τριάδας.

Διπλοῦς πέλεκυς χαλκοῦς Ἐγ. Τριάδας ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐπὶ τῆς λιθίνης ἀρχαίας βάσεως. Διατηρεῖται μόνον τὸ ἐν πτερόν αὐτοῦ τὸ πρασινωπόν. Ὁ διπλοῦς πέλεκυς ἦτο ἱερὸν σύμβολον τῆς Μινωϊκῆς θρησκείας, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν θρησκευτικῶν παραστάσεων τῆς ἀνωτέρω περιγραφείσης λάρνακος (ἀριθ. 32).

Πίθος ἐνεπίγραφος ἀριθ. 3915 παρὰ τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τῆς αἰθούσης· φέρει ἐξ μεγάλα γράμματα Μινωϊκῆς γραφῆς χαραχθέντα, ὅτε ὁ πηλὸς ἦτο μαλακός.

Προθήκη 40 μέσης. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα χαλκᾶ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη, ἦτοι τρεῖς μεγάλα ὑδρία, λέβητες τρίπους, δύο μεγάλα σφύραι, δύο λέβητες ἢ χύτραι δίωτοι ἄποδες. Εἰς τὰ δύο ἀνώτερα χωρίσματα χαλκᾶ ἐργαλεῖα πρακτικῆς χρήσεως, ἦτοι εἷς μέγας ὀδοντωτὸς πρίων, δύο ἄλλοι μὴ ὀδοντωτοί, διπλοῖ πελέκεις, ἀξίνας δίστομοι δύο, δίσκοι ζυγοῦ, σμίλαι καὶ διάφορα ἄλλα ἐργαλεῖα, αἰχμαὶ δοράτων. Εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν ἄγγεϊα πήλινα.

Προθήκη 41 μέσης. Ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου ἀνακτόρου Φαιστοῦ πήλινα ἄγγεϊα μεσομινωϊκῆς ἢ Καμαραϊκῆς ἐποχῆς.

Προθήκη 42 τοίχου. Ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου ἀνακτόρου Φαιστοῦ ἀξιόλογα πήλινα ἄγγεϊα, ἦτοι πίθοι, ἀμφορεῖς, πρόχοι, οἰνοχοί, κύαθοι κλπ. πάντα γραπτὰ κατὰ τὸν πολυχρωμικὸν ρυθμὸν τῆς Καμαραϊκῆς ἐποχῆς καὶ λίθινα ἄγγεϊα καὶ σκεύη. Κάτω ἐντὸς ὑαλίνων ποτηρίων φυλάσσονται διάφοροι ἀπηνθηρακωμένοι καρποί, ἦτοι σῖτος, κύαμοι, ἔλαια, σῦκα.

Προθήκη 43 τοίχου. Πήλινα ἄγγεϊα ὑστερομινωϊκὰ τοῦ νεωτέρου ἀνακτόρου Φαιστοῦ, εἰδωλία τινα καὶ ζῦφια πήλινα ἀναθηματικά καὶ λίθινα ἄγγεϊα. Εἰς τὴν δευτέ-

ραν θήκην ἐκ τῶν κάτω κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον εὐρίσκονται ὀλίγα πηλίνα εἰδῶλα τῆς ἑλληνικῆς Φαιστοῦ.

Προθήκη 44 μέσης. Τὰ πηλίνα ἀγγεῖα τῆς προθήκης ταύτης ἀνήκουσιν εἰς τὴν μεσομινωϊκὴν ἐποχὴν, καὶ τινὰ τούτων εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ πολυχρωμοῦ Καμαραϊκοῦ ρυθμοῦ. Τέσσαρα πηλίνα ρυτά, ὧν ἓν ἐν σχήματι κεφαλῆς ἀνθρώπου μὲ ὑπογένειον, καὶ δύο βοοκεφαλικά, καὶ ἓν ἐν σχήματι βοός. Εἰς τὴν μίαν τῶν ἐπικλινῶν πλευρῶν χαλκοῖ διπλοῖ πελέκεις, δρέπανα ἢ δρεπανόσχημα μαχαίρια καὶ ἄλλα χαλκᾶ ἐργαλεῖα, ἔπειτα τμήμα ἀγγείου ἐκ θαλασσίου ὄστρέου, ἐφ' οὗ ἀνάγλυφοι τέσσαρες δαίμονες ζφοκέφαλοι, τρεῖς πηλίνα πινακίδες ἐνεπίγραφοι καὶ τινὰ χρυσᾶ κοσμήματα. Εἰς τὴν ἀντίθετον ἐπικλινῆ θέσιν τεμάχια νεολιθικῶν ἀγγείων εὐρεθέντα ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ἀνακτόρου Φαιστοῦ.

— *Τάφοι Καλυβίων.*

Προθήκη 45 μέσης. Πλουσία συλλογὴ κτερισμάτων εὐρεθέντων ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Ξανθοῦδιδου εἰς 11 λαξευτοὺς ὑστερομινωϊκοὺς τάφους παρὰ τὸ χωρίον Καλύβια (οὐχὶ μακρὰν τῆς Φαιστοῦ) κατὰ τὸ 1901. Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς προθήκης πολλὰ πηλίνα γραπτὰ ἀγγεῖα, λαμπτήρ ὑψίπους δίμυξος ἐκ στεατίτου, τρίτων μαρμάρινος, λίθινα ἀγγεῖα ἐξ ἀλαβάστρου, χαλκῆ ὕδρια, κάτοπτρα καὶ ἄλλα χαλκᾶ σκεύη. Εἰς τὰς ἄνω θήκας εὐρίσκονται δύο περιδέσραι ἐκ πολλῶν σφαιρικῶν ψήφων σαρδίου λίθου, χρυσᾶ περιδέσραι τέσσαρα, δύο μικροὶ σφραγιστικοὶ δακτύλιοι φέροντες ἐγγεγλυμμένας θρησκευτικὰς παραστάσεις, ἄλλοι χρυσοὶ δακτύλιοι βεβλαμμένοι, δεκάς ἐγγεγλυμμένων ἐξόχου τέχνης σφραγιδολίθων, χρυσᾶ μικρὰ κοσμήματα, καὶ ἑξαοκτὴματα ἐκ χρυστάλλου, ἀμειύστου, ἀχίτου. Εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν ψήφοι καὶ περιδέσραι ἐξ ὑαλώδους μάξης καὶ λίθου, ξίφος χαλκοῦν ἐφθαρομένον μετὰ χρυσοπάστου λαβῆς, κάτοπτρον χαλκοῦν καὶ δύο ξυράφια.

Δίσκος ἐνεπίγραφος Φαιστοῦ ἀριθ. 1358 τοποθετημένος ἐπὶ κιονίσκου. Εἶναι πηλινός ἔχων ἀμφοτέρωθεν γράμματα ἰδεογραφικὰ (εἰκονογραφικὰ) τυπωθέντα, ὅτε ὁ πληρὸς ἦτο μαλακός. Τὸ γραφικὸν σύστημα τοῦ δίσκου εἶναι

μοναδικὸν καὶ ἄγνωστον. Εἶναι εἰκόνες ἀνθρώπων, κεφαλῶν, ζώων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων καὶ διεϋθύνονται σπειροειδῶς ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν.

— Γουρνιά

Εἰς θέσιν καλομένην Γουρνιά παρὰ τὴν Παχεΐαν Ἄμμον καὶ τὸν Ἴσθμὸν Ἱεραπέτρου κατὰ τὰ ἔτη 1901—1905 Ἀμερικανικὴ ἀρχαιολογικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὴν διεϋθύνειν τῆς Miss H. Boyd ἀνέσκαψε πολίχνην Μινωϊκὴν. Ἐκ ταύτης προέρχονται τὰ εἰς τὰς τέσσαρας ἀκολούθους προθήκας περιεχόμενα ἀρχαῖα.

Προθήκη 46 μέσης. Πολυάριθμα πήλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα καὶ σκεύη. Εἰς τὸ κάτω μέρος εὐρίσκονται τὰ ἱερὰ πρῶτα τοῦ Ἱεροῦ τῆς πολίχνης, ἦτοι εἶδωλον πήλινον μὲ ὑψωμένας τὰς χεῖρας, τρία ἄλλα κυλινδρικά εἶδωλα, βωμοὶ τρίπους πήλινος, ζευγὸς λιθίνων ἱερῶν κεράτων, δύο πήλινοι τρίτωνες κλπ.

Προθήκη 47 μέσης. Αἱ τρεῖς ἄνω θέσεις ἔχουσι πήλινα σκεύη καὶ ἀγγεῖα. Εἰς τὴν μεσαίαν εἶδωλον γυναικῶς ἐπιτόκιον κειμένης. Εἰς τὰς ἐπικλινεῖς πλευρὰς ἐργαλεῖα χαλκᾶ καὶ σκεύη, ἦτοι διπλοὶ πελέκει χαλκοὶ πρακτικῆς χρήσεως καὶ ἄλλοι ἀναθηματικοὶ ἐξ ἐλασμάτων χαλκῶν, μίχαιραι, πρίονες, σμίλαι, αἰχμαὶ δοράτων, περόναι, τριχολαβίδες, ἐγχειρίδια, δρεπανοειδῆ ἐργαλεῖα, δίσκοι ζυγῶν, ἀγριστρα ἀλιευτικά. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα δίσκοι πήλινοι κεραμικῶν τροχῶν, ἀγγεῖα, πλίνθοι, λίθινα σκεύη, χύτρα χαλκῆ τρίπους κλπ.

Προθήκη 48 τοίχου. Ἐκ τάφων ἀνασκαφέντων ὑπὸ τῆς Ἀμερικανίδος Miss E. Hall κατὰ τὸ 1910 εἰς θέσιν Σφουγγαῶ παρὰ τὰ Γουρνιά. Εἶναι πήλινα ἀγγεῖα πρωτομινωϊκῶν χρόνων. Τὰ μικρὰ κτερίσματα τῶν τάφων Σφουγγαῶ, ἦτοι σφραγίδες (γαλόπετρα) καὶ τινα χρυσᾶ καὶ ἄλλα κοσμήματα εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐπικλινῆ πλευρὰν τῆς προθήκης 46. Τὰ εἰς τὰ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης 48 εὐρέθησαν εἰς τάφους ὑστερομινωϊκούς παρὰ τὴν Βασιλικὴν Ἱεραπέτρου (θέσις Ἅγιος Θεόδωρος) ὑπὸ τοῦ κ. Seager.

Προθήκη 49 μέσης. Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ συνοικισμοῦ Γουρνιῶν. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα μεγάλοι λίθινοι καὶ πήλινοι λαμπτήρες καὶ μέγας στεγανότομος ἀμφορεὺς πήλινος. Εἰς τὴν ἐπικλινῆ πλευρὰν μικρὰ ἀντικείμενα ἦτοι σφραγιδόλιθοι, σφραγίσματα, ἔξαρτήματα διάφορα καὶ ἔν χαλκοῦν ειδώλιον. Εἰς τὰς ἄνω θέσεις ἄγγεῖα καὶ μάλιστα ρυτὰ πήλινα καὶ ἔν λίθινον, καὶ ἔν πήλινον εἰς σχῆμα βοοκεφαλῆς, Εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἄκρον τῶν δύο μεσαίων θηκῶν εὐρίσκονται ἄγγεῖα ἐκ τάφων πρωτομινωϊκῶν καὶ μεσομινωϊκῶν. Μεταξὺ τούτων καὶ κομψὸν δίωτον ἀργυροῦν κύπελλον.

— *Νῆσος Ψείρα.*

Ὁ Ἀμερικανὸς ἀρχαιολόγος κ. R. Seager ἀνέσκαψεν ὑστερομινωϊκὸν συνοικισμὸν ἐπὶ τῆς νησίδος Ψείρας εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς Σητείας, ἐξ οὗ προέρχονται τὰ κατωτέρω περιγραφόμενα ἀρχαῖα.

Προθήκη 50 μέσης. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης εὐρίσκονται πήλινα ἄγγεῖα καὶ λίθινα καὶ λαμπτήρες ἐκ στεατίτου. Εἰς τὰς ἐπικλινεῖς πλευρὰς εὐρίσκονται τὰ μικρότερα ἀντικείμενα καὶ τὰ χαλκᾶ ἐργαλεῖα ἦτοι πελέκεις, σμίλαι, περόναι, ἄγκιστρον μέγα κλπ. Εἰς τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ἄνω διαμερίσματος ἔξαιρέτα ὑστερομινωϊκὰ ἄγγεῖα καὶ σκευή, ρυτὰ πήλινα καὶ ἔν λίθινον, τρία δοχεῖα ἢ ρυτὰ βοόσχημα λαμπρᾶς τέχνης, δοχεῖον δίωτον πήλινον ἔν σχήματι σφυρίδος (ζεμπιλίου) μετὰ γραπτῶν διπλῶν πελέκων. Αἱ δύο ἀνώτεραι θέσεις ἔχουσι πήλινα καὶ λίθινα πρωτομινωϊκὰ καὶ μεσομινωϊκὰ.

Ἀμφορεῖς καὶ τοιχογραφίαι Ψείρας. Ἐκ τῆς αὐτῆς ἀνασκαφῆς προέρχονται καὶ τέσσαρες γραπτοὶ μεγάλοι πήλινοι ἀμφορεῖς ἢ πίθοι τοποθετημένοι παρὰ τὸν δυτικὸν τοῖχον. Ὑπεράνω τῶν πίθων τούτων ἐντὸς ξυλίνων πλαισίων εἶναι ἀνηρημένα εἰς τὸν τοῖχον τμήματα ἀναγλύπτων τοιχογραφιῶν εἰκονίζουσῶν γυναῖκας τῆς ὑψηλῆς Μινωϊκῆς τάξεως φερούσας πλουσίας ποικιλτὰς ἐσθῆτας καὶ πολυτελῆ κοσμήματα.

— Μόχλος.

Ἀξιολογώτατη διὰ τὰ εὐρήματά της ὑπῆρξεν ἀνασκαφή τοῦ αὐτοῦ κ. Seager εἰς τὴν μικρὰν νησίδα Μόχλον παρὰ τὴν βορείαν παραλίαν τῆς Σητείας κατὰ τὸ 1908. Ἀνεσκαφῆ συνοικισμὸς καὶ νεκρόπολις καὶ τῶν τριῶν Μινωϊκῶν ἐποχῶν. Τὰ εὐρήματα εὐρίσκονται εἰς τὰς τρεῖς ἀκολουθίους προθήκας 51—53.

Προθήκη 51 μέσης. Εἰς τὸ κάτω μέρος πίθοι πήλινοι, ἀμφορεῖς καὶ ἄλλα ἀγγεῖα γραπτά, λαμπτήρ λίθινος καὶ τάλαντον χαλκοῦν, πάντα ὑστερομινωϊκῆς ἐποχῆς.

Εἰς τὸ ἄνω διαμέρισμα τῆς προθήκης περὶ τὰ 120 θανμάσια λίθινα ἀγγεῖα ἐκ μαρμάρων λευκῶν καὶ πολυχρωμικῶν, ἀλαβάστρου, κροκαλοπαγῶν λίθων, καὶ στεατίτου, ἐκτάκτου κομψότητος καὶ ὠραιότητος. Εἶναι πρωτομινωϊκὰ τῆς τρίτης π. Χ. χιλιετηρίδος καὶ ἦσαν κτερίσματα τῶν τάφων τοῦ Μόχλου.

Προθήκη 52 μέσης. Κάτω εἶναι πίθοι καὶ ἀμφορεῖς καὶ μικρὰ ἀγγεῖα. Ἄνω εἰς τὴν πρώτην θήκην χαλκαῖ λεκάναι μόνωτοι καὶ δίωτοι καὶ ἄλλα μικρότερα χαλκᾶ κύπελλα καὶ φιάλαι. Εἰς τὴν μεσαίαν ἀγγεῖα πήλινα καὶ λίθινα ὑστερομινωϊκὰ καὶ εἰς τὴν ἀνωτάτην πήλινα πρωτομινωϊκὰ.

Προθήκη 53 μέσης, ἐκ τοῦ συνοικισμοῦ καὶ τῶν τάφων Μόχλου. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα πίθοι καὶ ἀμφορεῖς μεσομινωϊκῶν καὶ ὑστερομινωϊκῶν χρόνων. Εἰς τὰς ἄνω θέσεις τὰ μικρότερα πήλινα τῶν πρωτομινωϊκῶν τάφων. Εἰς τὰς ἐπικλινεῖς πλευρὰς εὐρίσκονται τὰ κοσμήματα καὶ ἄλλα μικρότερα κτερίσματα τῶν τάφων, ἦτοι διαδήματα ἐξ ἐλασμάτων χρυσῶν, περόναι κόμης χρυσαῖ ἀπολήγουσαι εἰς κεφαλὴν ἀνθους μαργαρίτας, ἄλυσίδια χρυσαῖ, περιδέριον ἐκ χρυσῶν ψήφων καὶ ἄλλα ἐκ κρυσταλλικῶν, σφραγιδόλιθοι, ἐξαρτήματα διάφορα, ἐγχειρίδια χαλκᾶ, τριχολαβίδες χαλκαῖ.

— Βασιλικὴ Ἱεραπέτρου.

Ὁ αὐτὸς ἀρχαιολόγος κ. Seager ἀνέσκαψε κατὰ τὰ ἔτη 1904 καὶ 1906 εἰς θέσιν Κεφάλι παρὰ τὸ χωρίον Βασιλι-

κὴν οἰκίας συνοικισμοῦ πρωτομινωϊκῶν χρόνων καὶ ἀνεῦρε τὰ κατωτέρω ἀρχαία.

Προθήκη 54 μέσης. Σημαντικὴ συλλογὴ πηλίνων ἀγγείων. Ἄξια λόγου εἶναι τὰ λεγόμενα «παρδαλωτά» τῆς ἄνω θήκης, ἐξ ὧν ὠνομάσθη ὁ ρυθμὸς Βασιλικῆς. Κατωτέρω εἶναι πρόχοι μὲ μακρὰς ραμφοσχίμους προχοάς, καὶ σειρά μικρῶν πρόχων πολυχρωμικῶν μὲ γραπτὸς λευκοὺς ἰχθύς.

Προθήκη 55 τοῖχου. Ἐκ τῆς αὐτῆς ἀνασκαφῆς πῆλινα ἀγγεῖα μαῦρα καὶ τεφρά, ἔπειτα παρδαλωτά, καὶ μαῦρα μετὰ λευκῆς διακοσμῆσεως, πάντα πρωτομινωϊκῆς ἐποχῆς.

Πίθοι μικροὶ καὶ ἀμφορεῖς παρὰ τὸν τοῖχον τοποθετημένοι προέρχονται ἐκ νεκροταφείου μεσομινωϊκοῦ καὶ ὑστερομινωϊκοῦ, τὸ ὁποῖον ἀνέσκαψεν ὁ κ. Seager παρὰ τὴν παραλίαν Παχεΐας Ἄμμιν Ἱερατέτρου. Εὐρέθησαν ἑκατοντάδες τοιούτων, καὶ ἕκαστος ἐκάλυπτε σκελετὸν νεκροῦ ὀκλαδὸν τεθαμμένου.

— *Θολωτοὶ τάφοι Μεσαρᾶς.*

Ἀπὸ τοῦ 1904—1918 κατὰ διαλείμματα ὁ ἔφορος Ξανθοῦδίδης ἀνεῦρε καὶ ἀνέσκαψεν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πεδιάδος Μεσαρᾶς παρὰ τὰ χωρία Κομίσαν, Λούκιαν, Βασιλικὴν, θέσιν Πορτί, Πλάτανον, Καλαθιανὰ, Παναγιὰν περὶ τοὺς εἴκοσι θολωτοὺς μεγάλους (καὶ τινὰς μικροὺς) τάφους πρωτομινωϊκῶν χρόνων (τῆς τρίτης π. Χ. χιλιετηρίδος), περιέχοντας πλούσια καὶ σημαντικώτατα κτερίσματα. Ἦσαν κοινοτάφια συνοικισμῶν πρωτομιν. ἐποχῆς. Τὰ εὐρήματα περιέχονται εἰς τὰς ἀκολουθούσους προθήκας 56—61.

Προθήκη 56 μέσης. Ἐκ δύο μεγάλων θολωτῶν τάφων παρὰ τὸν Πλάτανον Μεσαρᾶς. Εἰς τὰ κάτω διαμερίσματα εὐρίσκονται τὰ πῆλινα ἀγγεῖα καὶ σκεῦη, ποτήρια, κύαθοι, φιάλαι, ζυφόμορφα δοχεῖα, δύο ἀνθρωπόμορφα ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω, προχοῖδια, φαλλοὶ κλπ. Εἰς τὰς ἄνω ἐπικλινεῖς πλευρὰς εὐρίσκονται αἱ σημαντικώτατα μεγάλα ἐλεφάντινα σφραγίδες μετ' ἐγγεγλυμμένων παραστάσεων, ἄλλαι μικρότεραι σφραγίδες λίθιναι, ἔξαρτήματα ἐλεφάντινα καὶ λίθινα, κυλινδρική ἐξ αἱματίτου λίθου σφραγίς

Ἀσσυριακῆ, ἀγγεῖδια ἐκ διαφόρων χρωματιστῶν μαρμάρων καὶ ἄλλων λίθων μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ κομψότατα εἰργασμένα, καὶ τινὰ μικρὰ πήλινα πολυχρωμικά, χρυσᾶ ἐξαρτήματα καὶ ἄλλα χρυσᾶ κοσμήματα, εἰδῶλια λίθινα καὶ ἑλεφάντινα, περιδέραια ἐκ διαφόρων λίθων, λεπίδια ὄψιδια-νοῦ κλπ.

Προθήκη 57 μέσης. Ἐκ τῶν αὐτῶν θολωτῶν τάφων Πλατάνου. Ἑκατοντάδες λιθίνων μικρῶν ἀγγείων ἀπλῶν, διπλῶν ἢ τετραπλῶν ἐκ στεατίτου καὶ ἄλλων λίθων καὶ μαρμάρων. Τὰ πλεῖστα τούτων εὐρέθησαν ἐντὸς κτιστῆς τάφρου ἔξωθι τοῦ ἑτέρου τῶν θολωτῶν τάφων καὶ πιθανώτατα εἶχον χρησιμοποιηθῆ διὰ τὰς εἰς τοὺς νεκροὺς τελομένης χοάς. Εἰς τὰς πλαγίας πλευρὰς τῆς προθήκης εὐρίσκονται τὰ πολυάριθμα χαλκᾶ ἐγχειρίδια, ὧν ἀρχαιότατα τὰ μικρὰ τοῦ τριγωνικοῦ σχήματος, νεώτερα δὲ τὰ ἐπιμήκη, ἔπειτα μικροὶ χαλκοῦ ἀναθηματικοὶ πελέκεις καὶ χαλκαὶ τριχολαβίδες καὶ περόναι.

Προθήκη 58 μέσης. Ἐκ θολωτοῦ τάφου εἰς θέσιν Πορτί (παρὰ τὰ Βασιλικά Ἀνώγεια) καὶ ἔξ ἄλλου παρὰ τὸ χωρίον Καλαθιανὰ, καὶ ἄλλου εἰς θέσιν Μαραθοκέφαλον παρὰ τὸ χωρίον Παναγιάν, πάντα ἐποχῆς πρωτομινωϊκῆς. Εἶναι πήλινα ἀγγεῖα καὶ σκευή, ὧν δύο ρυτὰ βοούσχημα, λίθινα ἀγγεῖα πολλά, σφραγίδες ἔξ ἐλέφαντος μετὰ παραστάσεων καὶ ἄλλαι ἐκ λίθου, εἰδῶλια λίθινα, χρυσᾶ τινὰ κοσμήματα, πολλὰ χαλκᾶ ἐγχειρίδια τριγωνικά καὶ ἐπιμήκη, περιδέραια ἐκ ψήφων λιθίνων. Εἰς τὸ ἐν ἄκρον τῆς προθήκης ταύτης εὐρίσκονται κτερίσματα ἄλλου πρωτομιν. τάφου ἔξ Ἁγίου Ὁνουφρίου (παρὰ τὸ χωρίον Βόρρους πλησίον τῆς Φαιστοῦ) εὐρεθέντα ὑπὸ χωρικῶν πρὸ τριακονταετίας καὶ ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

Προθήκαι 59, 60 τοίχου. Ἐκ θολωτῶν πρωτομινωϊκῶν τάφων παρὰ τὰ χωρία Κουμάσαν, Λούκιαν, Φουρνοφάραγγον. Περιέχουσι λίθινα καὶ πήλινα ἀγγεῖα, εἰδῶλια καὶ ζφόμορφα σκευή. Τὰ πήλινα κυλινδρικά τὰ εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν τῆς προθήκης 59 εἶναι ὕστερομιν. εἰδῶλια καὶ προέροχοντα ἔξ Ἱεροῦ τοῦ συνοικισμοῦ Κουμάσας.

Προθήκη 61 μέσης. Ἐκ θολωτῶν τάφων Κουμάσας. Πλουσία συλλογὴ πηλίνων ἀγγείων εὐρεθέντων ἐντὸς

καὶ ἔκτος τῶν τάφων, λίθινα ἀγγεῖα καὶ δύο λίθινα πυξίδια, εἶδωλα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου Κυκλαδικά, ἄλλα μικρὰ εἶδωλα ἐκ στεατίτου, ἄσβεστολίθου καὶ ἐλέφαντος, ἐγχειρίδια, χαλκαὶ περόναι καὶ τριχολαβίδες, χρυσᾶ τινὰ κοσμήματα (ψέλιον, διαδήμα, βιάτραχος), σφραγίδες μετὰ παραστάσεων ἐξ ἐλέφαντος καὶ λίθου, περιδέματα ἐκ ψήφων λιθίνων. Κάτω εὐρίσκονται πήλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα, χρωματοπίνακες, φαλλοὶ καὶ δοχεῖον ἀνθρωπόσχημον.

— *Χαμαῖζι καὶ Μουλλιανὰ Σητείας.*

Προθήκη 62 τοίχου. Ἐξ ἀνασκαφῆς τοῦ ἐφόρου Σανθουδίδου κατὰ τὸ 1903. Τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης καὶ αἱ δύο κατώτεραι θέσεις τοῦ ἄνω διαμερίσματος ἔχουσι πήλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα, λύχνους, καὶ ἄλλα σκεύη πρωτομινωϊκῆς καὶ μεσομινωϊκῆς ἐποχῆς εὐρεθέντα εἰς τὴν κορυφὴν λόφου παρὰ τὸ χωρίον Χαμαῖζι Σητείας ἐντὸς οἰκίας ἑλλειψοειδοῦς σχήματος. Ἀξιόλογα εἶναι τρία πήλινα εἶδωλα δύο ἀνδρικὰ καὶ ἓν γυναικεῖον εἰς στάσιν λατρευτικὴν, καὶ χαλκᾶ τινὰ ἐργαλεῖα εὐρεθέντα ἔκτος τῆς οἰκίας.

Τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα τὰ τοποθετημένα εἰς τὰς ἀνωτέρας θέκας καὶ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τῆς προθήκης εὐρέθησαν ἐντὸς δύο κτιστῶν θαλαμοειδῶν τάφων παρὰ τὸ χωρίον Μέσα Μουλλιανὰ Σητείας μετὰ πηλίνης λουτηροειδοῦς λάβρακος. Εἶναι ἀπλῆ χρυσῆ προσωπὶς, δακτύλιοι χρυσοῖ, ξίφη, μαχαίρια, κύμβαλα χαλκᾶ ἢ ὀμφαλοὶ ἀσπίδων καὶ σειρὰ ἀγγείων μυκηναϊκῆς καὶ γεωμετρικῆς ἐποχῆς, διότι εἰς τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο τάφων ὑπῆρχον καὶ ταφαὶ γεωμετρικῶν χρόνων. Οἱ μεγάλοι γραπτοὶ ἀμφορεῖς εἶχον κεκαυμένα ὄσπᾶ· συνευρέθη δὲ καὶ ξίφος σιδηροῦν.

— *Τάφος Πύργου πρωτομινωϊκός.*

Προθήκη 63 τοίχου. Εἰς θέσιν Πύργου κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ χωρίου Ἀνωπόλεως Πεδιάδος εὐρέθη κατὰ τὸ 1918 μέγα σπηλαιῶδες κοινοτάφιον καὶ ἐκαθαρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Σανθουδίδου. Σπουδαιότητι εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν πηλίνων ἀγγείων· ἰδίως ἀξιόλογα καὶ πρωτοφανῆ εἶναι τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ καπνιστὰ μαῦρα κύπελλα μετὰ τὴν πρω-

τότυπον διὰ σιλβωτῆρος διακόσμησιν ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ λεγόμενα Μινύεια τῆς τερεᾶς, ἀλλ' ὄντα πολλῶ ἀρχαιότερα καὶ τεχνικώτερα. Τὰ λοιπὰ πήλινα ἔχουσι σχήματα καὶ διακόσμησιν ὁμοίαν πρὸς τὰ Κυκλαδικά. Εὐρέθησαν καὶ χαλκᾶ ἐγγειρίδια καὶ τινα χρυσᾶ κοσμήματα. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης εὐρίσκονται λίθινα πρωτόγονα εἴδωλα ἐκ τοῦ αὐτοῦ κοινοταφίου.

Παρὰ τὴν προθήκην εὐρίσκονται τρεῖς πήλινα λάρνακες ἀβαθεῖς ἑλλειψοειδοῦς σχήματος ἔχουσαι ἀντὶ λαβῶν ἀποφύσεις τετραπλημένας συννευθεῖσαι ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ. Τοιαῦται ὑπῆρχον εἰς τὸν τάφον ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν.

Προθήκη 64 μέσης. Παρὰ τὸ χωρίον Γοῦρνες Πεδιάδος ὁ ἔφορος κ. Χατζιδάκις ἀνεσκάφη κατὰ τὸ 1915 κοινοτάφιον πρωτομιν. καὶ μεσομιν. χρόνων, ἐξ οὗ προέρχονται τὰ πολυάριθμα πήλινα ἀγγεῖδια τοῦ ἄνω διαμερίσματος τῆς προθήκης. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα εἶναι πήλινα καὶ λίθινα ἀγγεῖα καὶ χαλκᾶ σκευή καὶ ὄπλα προερχόμενα ἀπὸ λαξευτοῦς θαλαμοειδεῖς ὑστερομιν. τάφους ἀνασκαφέντας ὑπὸ τοῦ ἰδίου εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν μετὰ πολλῶν πηλίνων λαρνάκων. Καὶ τὰ μικρὰ κοσμήματα τὰ ἐπὶ λευκῆς πινακίδος ἀνηρτημένα προέρχονται ἐκ τῶν αὐτῶν τάφων.

= ΔΥΤΙΚΗ ΠΤΕΡΥΞ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

— Α'. Αἴθουσα (Μινωική).

Μέγαρον εἰς Νίρου Χάνι (παρὰ τὸ Κακὸν Ὀρος). Κατὰ τὸ 1919 εὐρέθη καὶ ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ ἔφορου Ξανθουδίδου μέγαρον Μινωικὸν συγκείμενον ἐκ τεσσαράκοντα δωματίων καὶ διαδρόμων καὶ δύο αὐλῶν. Ἐκ τούτου προέρχονται τὰ ἀντικείμενα τὰ περιεχόμενα εἰς τὰς προθήκας 64 καὶ 65 καὶ οἱ μεγάλοι χαλκοῖ πελέκες οἱ παρὰ τὸν τοῖχον.

Προθήκη 65 μέσης. Περιέχει δέκα στρογγύλους τριποδικοὺς βωμοὺς ἢ τραπέζας προσφορῶν ἐξ ὁμοῦ πηλοῦ ἀσβεστωμένον καὶ χρωματισθέντος διὰ τριῶν χρωμάτων μέλανος, ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ, ἔπειτα εἶναι τέσσαρες λίθινοι ἐκ στεαίτιου λαμπτήρες δίμυξοι, ὧν οἱ δύο μεθ' ὑψηλοῦ ποδός, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἔχοντες μόνον τὸ ἄνω μέρος τὴν ἔλαιο-

δόχην· ὁ εἷς τούτων διακρίνεται καὶ διὰ τὴν ὠραίαν πλαστικὴν διακόσμησιν περὶ τὸ χεῖλος· λίθινον ἐκ στεατίτου ὀλμοειδὲς δοχεῖον καὶ μέγας ἐκ τραχύτου τριποδικὸς ὕλμος.

Προθήκη 66 τοίχου. Περιέχει τὰ πήλινα ἀγγεῖα τοῦ μεγάρου Νίρου. Εἶναι πάντα τῆς καλῆς ὑστερομινωικῆς ἐποχῆς μετὰ γραπτῆς διακοσμῆσεως, διακρινόμενα διὰ τὴν τεχνικὴν τελειότητα καὶ τὰ κομψὰ σχήματα. Εἶναι ἀμφορεῖς πρόχοι, οἰνοχοαί, κύθοι κλπ.

Χαλκοῖ διπλοῖ πελέκεις τέσσαρες τοποθετηθέντες ἐπὶ ξυλίνων στύλων παρὰ τὸν τοῖχον. Εὐρέθησαν εἰς ἓν τῶν δωματίων τοῦ μεγάρου. Εἶναι πρωτοφανοῦς μεγέθους (ὁ μεγαλύτερος ἔχει μῆκος 1.20) καὶ ἦσαν βεβαίως ἀναθηματικὰ λατρευτικὰ σύμβολα. Ἐκαστος ἀπετελέσθη ἐκ τεσσάρων ἐλασμάτων, ὧν δύο ἀποτελοῦσι τὰ πτερὰ τοῦ πελέκεως καὶ ἄλλα δύο αὐλακούμενα ἐν τῷ μέσῳ καὶ συνηλούμενα πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὰς δύο πτέρυγας ἐσημάτισαν τὸν αὐτὸν τῆς στείλωσεως.

— Τύλισος.

Κατὰ τὰ ἔτη 1909—1911 ὁ ἔφορος κ. Χατζιδάκις ἀνεσκαψε τρεῖς μεγάλας οἰκίας ἢ μέγαρα παρὰ τὸ χωρίον Τύλισον (ἀρχ. Τύλισος). Ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὑστερομιν. ἐποχὴν, ἀλλ' εἰς χαμηλότερα στρώματα εὐρέθησαν ἀρχαιότητες καὶ τῶν προγενεστέρων Μινωικῶν περιόδων. Τὰ εὐρήματα τῆς ἀνασκαφῆς εὐρίσκονται εἰς τὰς ἀκολούθους πέντε προθήκας 67—71.

Προθήκη 67 τοίχου. Περιέχει πήλινα πρωτομιν. καὶ μεσομιν. ἐποχῆς εὐρεθέντα εἰς τὰ χαμηλότερα στρώματα· ἀξιοσημείωτα εἶναι τὰ πολυάριθμα μικρὰ πήλινα εἰδώλια ἄλλα μὲν ἀνθρωποειδῆ, ἄλλα δὲ κωδωνόσχημα μὴ ἢ διπλᾶ.

Προθήκη 68 μέσης. Τέσσαρες μεγάλοι χαλκοῖ λέβητες ἡμισφαιρικῶν σχήματος, καὶ τάλαντον χαλκοῦν καὶ αὐτούσια κέρατα τῶν ἀγρίων ταύρων, ἐφ' ὧν ἐγίνοντο αἱ ταυροδρομίαι.

Προθήκαι 69, 70 τοίχου. Πήλινα ἀγγεῖα ὑστερομινωικῶν χρόνων, πίθοι, ἀμφορεῖς, πρόχοι, οἰνοχοαί, κύπελλα, κύθοι κλπ. δύο μεγάλα δοχεῖα ἐκ στεατίτου, χαλκᾶ

τινά εργαλεῖα, πελέκεις λίθινοι καὶ μικρὰ κοσμηματικὰ ἀντικείμενα.

Προθήκη 71 μέσης. Γρία χαλκᾶ χυτὰ εἶδωλα τὸ μεγαλύτερον εἰκονίζει ἄνδρα ἐν ἐπισήμῳ στάσει φέροντα τὴν δεξιάν πρὸ τοῦ προσώπου, χειρονομία πιθανῶς λατρευτική. Ἄξιόλογον εἶναι καὶ ρυτὸν κομψὸν ἐκ σκληροτάτου ὀψιδιανοῦ. Εἰς τὴν μίαν τῶν ἐπικλινῶν πλευρῶν εὐρίσκονται τεμάχια τοιχογραφιῶν καὶ πινακίδες ἐνεπίγραφοι εἰς Κρητικὴν γραμμικὴν γραφὴν. Εἰς τὴν ἀντίθετον ἐπικλινῆ πλευρὰν εὐρίσκονται σφραγίδες, εἶδωλα λίθινα καὶ ἐν ὥραϊον χαλκοῦν, χρυσᾶ τινὰ κοσμήματα καὶ ἄλλα ἀρχαῖα προσερχόμενα ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς νήσου ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Μουσειοῦ. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης δύο λίθινοι ὑποστάται λίνων(;) , ζευγὸς πηλίνων ἰσῶν κεράτων, δίσκος μέγας πηλίνος κεραμικοῦ τροχοῦ ἐκ Τυλίσου πάντα.

Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς Τυλίσου προέρχονται καὶ οἱ παρὰ τὸν τοῖχον τοποθετημένοι πίθοι, ὧν ὁ μεγαλύτερος φέρει καὶ ἐπιγραφὴν ἐκ πέντε Κρητικῶν γραμμάτων τοῦ γραμμικοῦ συστήματος.

— *Μάλια.*

Προθήκη 70Α τοίχου. Παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ χωρίου Μάλια εἰς θέσιν Ἄζυμο καὶ Χρυσολάκκους ὁ ἔφορος κ. Χατζιδάκις πρὸ ἔτων ἀνεῦρε Μινωικὸν ἀνακτορον καὶ ἤρρισε τὴν ἀνασκαφὴν του, τὴν ὁποίαν παρεχώρησε κατόπιν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Γαλλικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ἧς καὶ τὴν συνεχίζει κατ' ἔτος. Ἀπεκαλύφθη μέχρι τοῦδε ἀρκετὸν μέρος μεγάλου μεσομιν. ἀνακτόρου σημιντικοῦ. Τὰ κινητὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν Μαλίων (ἀνακτόρου καὶ οἰκιῶν καὶ τάφων) εὐρίσκονται εἰς τὴν προθήκην 70Α καὶ παρ' αὐτήν. Τὰ πηλίνα ἀγγεῖα καὶ σκευὴ εἶναι πρωτομινωικὰ καὶ μεσομινωικὰ. Ἐπεῖτα εἶναι λίθινα σκευή. Σειρὰ πινακίδων πηλίνων μὲ γράμματα ἰδεογραφικὰ ὅμοια πρὸς τὰ ἀντίστοιχα Κνωσοῦ. Ξίφος μέγα ἔχον λαβὴν χρυσόπαστον καὶ κόμβον ἐκ φυσικοῦ κρυστάλλου. Λίθινος ἱερὸς πέλεκυς ἢ κεφαλὴ σκίπτρου σχηματιζομένη εἰς πέλεκυν κατὰ τὸ ἐν ἄκρον καὶ πρωτομινωικὴν λεαίνης (ἢ λεοπαρδάλεως) εἰς τὸ ἄλλο. Παρὰ τὴν προθήκην δύο χαλκοὶ λέβητες τριποδικοὶ

εὐρεθέντες πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς. Λάφρακες (7910, 7911) πῆλιναι ἐκ τάφων ὑστερομινωϊκῶν.

— Πήλινα λάφρακες νεκρικοί.

Παρὰ τοὺς τοίχους καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἔχουσι τοποθετηθῆ πῆλιναι λάφρακες ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Κρήτης προερχόμεναι, ἄλλαι μὲν λουτροειδεῖς, καὶ ἄλλαι κιβωτισοειδεῖς μετὰ σκελασμάτων. Αἱ πλεῖστα ἔχουσι καὶ γραπτὴν διακόσμησιν. Οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντα ἐν αὐταῖς καμπτομένων τῶν κάτω ἄκρων. Ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὑστερομιν. ἔποχὴν, πλὴν τῶν δύο παρὰ τοὺς χαλκοῦς πελέκεις, αἵτινες εἶναι μεσομινωϊκῶν χρόνων.

Προθήκη 72 τοίχου. Πολλὰ ἀγγεῖα πῆλινα εὐρεθέντα εἰς λαξευτοὺς θαλαμοειδεῖς τάφους παρὰ τὸ χορίον Ἐπισκοπῆν Ἱεραπέτρου. Τὰ πλεῖστα εἶναι οἱ γνωστοὶ στεγανόστομοι ἀμφορεῖς τῆς Μυκηναϊκῆς ἔποχης.

Εἰς τὸ κάτω ἥμισυ τῆς προθήκης 72 εὐρίσκονται ἐκ δωρεᾶς τοῦ κ. Γ. Μιτσοτάκι δωδεκάς πηλίνων Ἐρωτιδέων κοσμοῦντων ποτὲ τάφον ἑλληνιστ. ἢ ρωμαϊκῶν χρόνων· ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου κομψότατος ἀμφορεὺς φέρων ἐπικεκολλημένας ἀναγλύφους ἐρωτικὰς παραστάσεις εἰς δύο ἀλ-λεπαλλήλους σειράς.

Προθήκη 72A μέσης, ἐκ δωρεᾶς τοῦ αὐτοῦ Γ. Μιτσοτάκι. Συλλογὴ νομισμάτων Κρητικῶν ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἔποχης, χρυσοῦς δακτύλιος μετὰ θρησκευτικῶν παραστάσεων, σφραγίδες (γαλόπετρα) Μινωϊκαί, εἰδωλι χαλκᾶ ἑλληνικῶν χρόνων, δύο χρυσᾶ διαδήματα μετὰ ἐκτύπων παραστάσεων λεόντων, ἐλάφον κλπ., ἐγχειρίδια χαλκᾶ καὶ κάτοπτρον χαλκοῦν. Προέρχονται ἐκ διαφόρων τόπων τῆς νήσου.

— Β' Αἶθουσα (γεωμετρική).

Πᾶσαι αἱ προθήκαι τῆς αἰθούσης ταύτης αἱ φέρουσαι τοὺς ἀριθ. 72—81 περιέχουσιν ἀγγεῖα τοῦ λεγομένου γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ τοῦ διαδεχθέντος καὶ ἐν μέρει διασταυρουμένου μετὰ τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ὑστερομινωϊκοῦ ρυθμοῦ, ἔξ οὗ ὁ γεωμετρικὸς ρυθμὸς ἐκληρονόμησε καὶ διετή-

ρησε γνωρίσματά τινα εἰς τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων καὶ εἰς τὰ διακοσμητικὰ θέματα. Ὀνομάζεται ὁ ρυθμὸς γεωμετρικὸς καὶ ἡ ἐποχὴ γεωμετρικὴ, διότι τὰ διακοσμητικὰ θέματα ἀποτελοῦνται ἐκ γεωμετρικῶν σχημάτων, εἶναι δηλ. γραμμαὶ εὐθείαι, τεθλασμένα, τρίγωνα, τετράγωνα, ῥόμβοι, μαϊανδροί, ζῶναι, κύκλοι, πολὺ δὲ σπανιότερον εὐρίσκονται ἄλλοι ὄργανισμοί, πτηνά, ζῶα ἢ ἄνθρωποι. Ὁ γεωμετρικὸς ρυθμὸς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν περίπου ἐποχὴν καὶ τὸν ἐξελληνισμὸν τῆς νήσου (10—8 αἰῶν π. Χ.). Πάντα σχεδὸν τὰ πολυάριθμα πηλίνα ἀγγεῖα, σιδηρᾶ τινα ξίφη καὶ ὀλίγα μικρὰ κτερίσματα προέρχονται ἐκ τάφων ἀνασκαφέντων εἰς διάφορα σημεῖα, ὡς σημειοῦται εἰς τὰς προθήκας, ἦτοι εἰς Κνωσόν, Ἀνώπολιν Πεδιάδος, Καβούσι, Μίλατον, Κοῦρτες κλπ.

Τὰ μεγαλεύτερα τῶν γεωμετρικῶν τούτων ἀγγείων, ἦτοι αἱ εὐρύστομοι ὑδρῖαι καὶ ἀμφορεῖς εἶναι νεκρικαὶ κάλπαι τεφροδόχοι, σώζουσι ἐνίοτε καὶ ἡμίκαυστα ὀστᾶ καὶ τέφραν μετ' ἀνθρώκων. Τὰ ἄλλα εἶναι στεγανόστομοι ἀμφορεῖς, ἀπὸ τοῦ μεγίστου σχήματος μέχρι τοῦ ἐλαχίστου, οἰνοχόαι, φιάλαι, κύαθοι καὶ ἄλλα ποικίλα κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα καὶ πάντοτε σχεδὸν γραπτά.

Κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἐποχὴν εἶχεν ἐπικρατήσῃ ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν, καὶ εἶχε διαδοθῆ ἡ κατεργασία καὶ χρῆσις τοῦ σιδήρου.

Προθήκη 80 τοίχου. Τὰ περιεχόμενα ἐν τῇ προθήκῃ ταύτῃ ἀγγεῖα καὶ λοιπὰ ἄρχαῖα, ἦτοι εἶδωλα, σφραγίδες σκαροβοειδεῖς, τρίπους χαλκοῦς, πόρπαι χαλκαῖ, περιδέραια κλπ. ἀνήκοντα ἐπίσης εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἐποχὴν εὐρέθησαν ὑπὸ τῆς Ἀμερικανίδος ἀρχαιολόγου Miss E. Hall εἰς συνοικισμὸν ἀνασκαφέντα ὑπ' αὐτῆς εἰς λόφον λεγόμενον «Βρόκαστρον» ἄνωθεν τοῦ Καλοῦ Χωρίου Μεραμπέλλου κατὰ τὸ 1912.

Πηλίνα λαρνακῆς. Καὶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ πηλίνα νεκρικὰ λαρνακῆς λουτηροειδεῖς καὶ κιβωτιοειδεῖς μετὰ σκεπασμάτων. Κοσμοῦνται ὑπὸ γραπτῶν θεμάτων, ἦτοι πτηνῶν, ἰχθύων, ὀκτωπόδων, φυκῶν καὶ ἄλλων διαφόρων διακοσμητικῶν θεμάτων. Μία ἐκ Μιλᾶτου (ἀριθ. 1617) ἔχει καὶ παράστασιν ἀσπιδοφόρου

ἀνδρὸς εἰς τὴν μίαν τῶν στενῶν πλευρῶν. Αἱ πήλινα λάφ-
νακες εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῆς Κρήτης εὐρεθεῖσαι ἀπὸ Ρε-
θύμνης μέχρι Σητείας πολυαρίθμοι.

— Ἀρχαῖες.

Κατὰ τὸ 1924 ἡ Ἰταλικὴ ἀρχαιολογικὴ ἀποστολὴ ἐνήρ-
γησε διὰ τοῦ κ. Dogo Levi ἀνασκαφὴν εἰς τὸν λόφον Προ-
φήτην Ἠλίαν παρὰ τὸ χωρίον Ἀφρατὴ εἰς τὰς νοτίους
ὕψωρειάς τῆς Δίκτης, ὅπου πιστοῦται τὴν ἔκ τῆς ἀνασκα-
φῆς καὶ ἐξ εὐρέσεως πλησίον ἐπιγραφῆς καὶ νομισμάτων,
ὅτι ὑπῆρχεν ἡ ἑλληνικὴ πόλις Ἀρχάδες.

Σημαντικὰ ἰδίως εἶναι τὰ εὐρήματα τῆς νεκροπόλεως,
ὧν τὰ σπουδαιότερα περιλαμβάνονται εἰς τὰς τρεῖς προθή-
κας 79Α, Β, Γ. Προέρχονται ταῦτα ἀπὸ τάφους λαξευτοὺς
καὶ κτιστοὺς καὶ ἀπὸ πολυαρίθμους ταφὰς ἐντὸς πίθων.

Οἱ νεκροὶ συνήθως ἐκαίοντο, τὰ δὲ κεκαυμένα ὅσα ἐτί-
θεντο ἐντὸς πηλίνων ἢ χαλκῶν καλπῶν. Κατὰ ἐκατοντάδας
ἀριθμοῦνται τὰ γραπτὰ πήλινα ἀγγεῖα τῶν τάφων ἀνίσχοντα
εἰς τὸν ὄγδοον καὶ ἔβδομον π. Χ. αἰῶνα. Ἀντιπροσωπεύ-
ονται ἐν αὐτοῖς οἱ ἀρχαῖοι ἑλληνικοὶ ρυθμοὶ οἱ μετὰ τὸ τέ-
λοστίης Μυκηναϊκῆς, ἦτοι ὁ γεωμετρικὸς, πρωτοκορινθιακός,
Κορινθιακός, ὁ λεγόμενος ἀνατολίζων, ὁ Ρόδιος κλπ. Τὰ
σχήματα τῶν ἀγγείων εἶναι ποικίλα, ἦτοι ἀμφορεῖς, κάλπαι
τεφροδόχοι διαφόρων σχημάτων, οἰνοχόαι, λεκάναι καὶ σκε-
πάσματα, πρόχοι, κώθωνες, λήκυθοι, ἀλάβαστρα, ἀρύβαλ-
λοι, πτηνόμορφα ἀγγεῖα. Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς προθήκης
79Γ εὐρίσκονται χαλκαῖ κάλπαι σφαιροειδεῖς περιέχουσαι
κεκαυμένα ὅσα καὶ ἀπὸ ἓν μυροδόχον ἀλάβαστρον.

Συνευρέθησαν εἰς τοὺς τάφους καὶ εἶδολά τινα πήλινα
γραπτὰ, σκαραβαῖοι αἰγυπτιακοί, χρυσαῖα τινα κοσμήματα,
πόρπαι καὶ περόναι χαλκαῖ, αἰχμαὶ δοράτων, ἐγχειρίδια,
καὶ σιδηρᾶ ξίφη καὶ βέλη (ὁ συνοικισμὸς καὶ οἱ τάφοι εἶναι
τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου), ἐπίσης δύο χαλκαῖ ἀσπίδες βε-
βλαμμένα (79Α κάτω).

Μεταξὺ τῶν πηλίνων ἀγγείων σπουδαῖα εἶναι μάλιστα
αἱ μεγάλαι κυλινδρικαὶ κάλπαι ὀστεοδόχοι (προθ. 79Α μέ-
σαι θῆκαι ἀριστερὰ) φέρουσαι συμπλέγματα ἀνδρῶν, ἵππων
καὶ θηρίων διὰ λευκοῦ χρώματος· ἐπίσης γλαῦκες πήλινα

γραφαί ἔχουσι πιθανῶς νεκρικὴν σημασίαν. Σκεῦος εἰς σχῆμα λέοντος καθημένον καὶ κρατοῦντος μεταξύ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν λεκάνην. Ἐν μικρὸν σφαιρόσχημον δοχεῖον ἐκ πορσελλάνης (79Γ ἄνω θήκη ἀριστερὰ) ἔχον δύο ζῶνας χαρακτῶν ζῶων.

— Γ Αἶθουσα (Ἑλληνική). — Πριναῖς.

Ἐπὶ τοῦ λόφου Πατέλλα παρὰ τὸ χωρίον Πριναῖ Μαλεβιζίου ἢ Ἱταλικὴ ἀρχαιολογικὴ ἀποστολὴ διὰ τοῦ ἀρχαιολόγου L. Pernier ἀνέσκαψε καὶ ἀνεκάλυψε πλὴν ἄλλων καὶ δύο ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς ναοὺς τοῦ ἐβδόμου π. Χ. αἰῶνος.

Πυλῶν ναοῦ Πριναῖ. Ἐκ τοῦ ἐνὸς τῶν δύο τούτων ναῶν προέρχονται τὰ ἐκ πόρου λίθου σημαντικὰ γλυπτὰ τὰ ἀναπαρασταθέντα μετὰ πολλῶν συμπληρώσεων εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης Γ', ὅπως ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἦτο ὁ δίδυμος πυλῶν τοῦ ναοῦ χωριζόμενος εἰς τὸ μέσον διὰ κιονίσκου ἀρραβδώτου. Εἶναι πρῶτον δύο θεαὶ ὅμοιαι ἢ μᾶλλον ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς θεᾶς καθημένης ἐπὶ θρόνου καὶ φερούσης κυλινδρικὸν πόλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ ποδῆρης ἐσθῆς τῆς θεότητος φέρει ἐν χαμηλῷ ἀναγλύφῳ διαφόρους παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι πιθανώτατα θὰ ἐνισχύοντο ἄλλοτε διὰ πολυχρωμίας, διὰ τὰ εἶναι καταφανεῖς. Τὸ ὑπέρθρον, ἐφ' οὗ εἶναι ἐνθρονισμένοι αἱ θεαί, ἔχει εἰς τὴν μίαν ὄψιν τὴν ἐξωτερικὴν ὀκτώ λέοντας εἰς γραμμὴν βαδίζοντας, τέσσαρας ἐξ δεξιῶν καὶ τέσσαρας ἐξ ἀριστερῶν, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ὄψιν τὴν ἐσωτερικὴν ὀκτώ ἐλάφους κατὰ τὴν αὐτὴν διάταξιν. Εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν, ἦτοι τὸν οὐρανὸν τοῦ ὑπερθύρου εὐρίσκεται ἡ αὐτὴ θεότης δις ἐν χαμηλῷ ἀναγλύφῳ.

Νεκρικαὶ στήλαι Πριναῖ. Εἰς τὸν τοῖχον τοῦ πυλῶνος ἔχουσι τοποθετηθῆ στήλαι πῶριναί προερχόμεναι ἐκ τάφων ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς φέρουσι χαρακτᾶς κατὰ τὸ περίγραμμα παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχικῶς θὰ εἶχον πολυχρωμίαν. Μία τούτων ἢ φέρουσα τὸν ἀριθ. 234 εἰκονίζει γυναῖκα ὀρθίαν κλώθουσαν· τὰ δύο ἄλλα τεμάχια ἀριθ. 235, 236 εἰκονίζουν ὀπλίτας.

Πομπή ἱππέων. Ἀντικρὺ εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης Γ' εὐρίσκεται σειρὰ ἱππέων ἐκ διαζώματος τοῦ αὐτοῦ

ναοῦ τοῦ Πρινιαῦ ἀναγλύφων ἐπὶ μεγάλων πωρίνων πλακῶν. Σώζονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἕξ τοιοῦτοι ἵππεις τοῦ αὐτοῦ τύπου πάντες διευθυνόμενοι πρὸς ἀριστερά. Οἱ ἵπποι δυσαναλόγως πρὸς τὸν ἵππέα μεγάλοι καὶ ὑψηλοὶ διευθύνονται ὑπὸ τῶν ἵππέων γυμνῶν ἵππευόντων διὰ τοῦ χαλινοῦ, κρατούντων εἰς τὴν ἀνυψωμένην δεξιὰν τὸ δόρυ καὶ ἐχόντων ἐμπεπορημένην τὴν κυκλοτερῆ ἀσπίδα εἰς τὴν ἀριστεράν. Ἡ κεφαλὴ τῶν ἵππέων κατὰ μέτωπον, ἐν ᾧ τὸ σῶμα καὶ οἱ ἵπποι εἰκονίζονται ἐν κατατομῇ. Εἶναι ἔργον σημαντικώτατον ὅπως καὶ ὁ πυλὼν τοῦ ἐβδόμου π. Χ. αἰῶνος τῆς σχολῆς τῶν ἐν Κρήτῃ Δαιδαλιδῶν.

Πίθου Πρινιαῦ. Ὑποκάτω τοῦ διαζώματος εὐρίσκονται δύο μεγάλοι πίθοι ἔλλιπεις. Ἀξιόλογος εἶναι ὁ πρὸς ἀριστερά (ἀριθ. 7651) ἔχων εἰς τὸν ὑψηλὸν κυλινδρικὸν λαιμὸν δις ἐπαναλαμβανομένην ἔκτυπον παραστάσιν θεᾶς πτερωτῆς (Περσικὴ Ἄρτεμις) κρατούσης δι' ἑκατέρας χειρὸς ἵππον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἐμπροσθίου ποδός. Τὸ μέσον τῆς κοιλίας τοῦ πίθου περιθέει πλαστικὴ ζώνη φέρουσα ἵπποδρομίας καὶ ἀρματοδρομίας ἔκτυπους μεταξὺ μεγάλων τριπόδων καὶ εἰδωλομόρφου θέματος· κάτωθι ἐκάστου ἵππου τῶν ἀρμάτων κύων καταδιώκων λαγῶν.

Προθήκη 92 τοίχου. Ἐκ Πρινιαῦ. Εἰς τὰς ἀνωτέρας θέσεις εὐρίσκονται πῆλινα μεγάλα εἰδῶλα, ἔχοντα κυλινδρικὸν τὸ κάτω μέρος, τὸ δὲ ἄνω ἀνθρωπόμορφον ἐν σχήματι γυναικὸς μὲ ἀνυψωμένας τὰς χεῖρας, ὅπως τὰ τοῦ Ἱεροῦ Γουρνιῶν καὶ τοῦ μικροῦ Ἱεροῦ Κνωσοῦ. Εἰς τὰς κατωτέρας θέσεις εὐρίσκονται ἀγγεῖα γεωμετρικὰ καὶ τεμάχια πίθων μετ' ἐκτύπων παραστάσεων.

Γλυπτὰ ἀρχαϊκῆς ἐλληνικῆς τέχνης. Ἐκατέρωθεν τῆς θύρας τῆς αἰθούσης Γ' εὐρίσκονται δεξιὰ τῶν εἰσερχομένων γυνὴ ἢ θεὰ ἐν ἀναγλύφῳ καθημένη (ἀριθ. 245)· προέχεται ἀπὸ Μάλλες (ἀρχ. Μάλλα) Ἱεραπέτρου. Παρ' αὐτὴν Γοργόνειον (ἀριθ. 224) ἀρχαϊκὸν ἐκ Δρήρου (παρὰ τὴν σημερινὴν Νεάπολιν Μεραμπέλλου). Ἀριστερὰ τῶν εἰσερχομένων εὐρίσκεται ἐντὸς ὑαλοφράκτου θήκης τὸ ἄνω ἡμισυ ἀρχαϊκοῦ πωρίνου ἀγάλματος (ἀριθ. 171) λίαν σημαντικοῦ· εὐρέθη εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἐλευθέρης ἐν Μυλοποτάμῳ.

— Πραισός.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν τῶν Ἑτεοκρήτων Πραισὸν (ἐν Σητεῖα) ἀνέσκαψεν ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ κατὰ τὰ ἔτη 1900, 1901. Αἱ εὑρεθεῖσαι ἐκεῖ ἀρχαιο-
τητες τῆς γεωμετρικῆς καὶ ἑλληνικῆς ἐποχῆς εἶναι αἱ ἑξῆς:

Προθήκη 82 τοίχου. Περιέχει εἰς τὰς ἄνω θέσεις πῆλινα ἀγγεῖα γεωμετρικῶν χρόνων προσερχόμενα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τάφων. Ἐν τούτων (ἀριθ. 2035) εἶναι πτηνό-
μορφον. Εἰς κατωτέραν θήκην ἄξια λόγου εἶναι τρία μεγά-
λα πῆλινα εἶδωλα ἀρχαϊκῆς τέχνης· ἔπειτα ἄλλα μικρότερα
εἶδωλα καὶ ζῶδια. Εἰς τὴν ἀμέσως κατωτέραν θέσιν συλλο-
γὴ πηλίνων ἀναγλύφων εἰδωλίων ἀναθηματικῶν.

Προθήκη 83 τοίχου. Αἱ ἄνω θέσεις ἔχουσιν ἀγ-
γεῖα ἐκ τάφων καὶ οἰκιῶν Πραισοῦ· κωτωτέρω εὑρίσκονται
πολλὰ μικρὰ χαλκᾶ ἀναθηματικά ὄπλα, ἧτοι κράνη, ἀσπί-
δες, μίτραι, θώρακες, κνημίδες προσερχόμενα ἐξ Ἱεροῦ πολε-
μικῆς θεότητος· ἔπειτα πόρπαι καὶ αἰχμαὶ δοράτων, βέλη,
ἄγκιστρα, ἀγυραὶ μεγάλαι περόναι καὶ ρόδακες καὶ ἐνώτια
ἑξ ἑλληνικῶν τάφων. Πρὸς τούτοις κτερίσματα Μινωϊκῆς
ἐποχῆς ἐκ τάφων, ἧτοι λίθοι ἐγγεγλυμμένοι (γαλόπετραι),
χρυσᾶ κοσμήματα, ἐξάρτημα ἐκ κρυστάλλου εἰς σχῆμα ἀμ-
φορίσκου ἔχοντος τὸν λαιμὸν καὶ τὰς λαβὰς ἐκ χρυσοῦ, δα-
κτύλιοι χρυσοὶ καὶ ἄλλα χρυσᾶ κοσμήματα.

Λέων πῆλινος καθήμενος ἀρχαϊκῆς τέχνης ἐκ
Πραισοῦ· θὰ ἦτο ἀκρωτήριον τῆς στέγης ναοῦ ἑλληνικοῦ
(ἀριθ. 2048).

Προθήκη 84 τοίχου, ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀγ-
γλικῆς Σχολῆς ἐν Πραισῷ καὶ Παλαικάστρῳ. Εἶδωλα πῆ-
λινα καὶ ἄλλα πλαστικά ἔργα. Εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἄνω
θήκην κεφαλαὶ Γοργόνων καὶ τὸ στέγονον ἄλλης. Τὸ ἀρι-
στερὸν σκέλος ἀνδρὸς ἀρχαϊκῆς τέχνης τοῦ Δικταίου Ἱεροῦ
τοῦ Παλαικάστρου.

Στεφάνη γείσου. Ὑπερίνω τῶν προθηκῶν 84,
85 εὑρίσκεται πηλινὴ στεφάνη γείσου ἀποτελουμένη ἐκ πέν-
τε πλακῶν, ἐν αἷς ἐπαναλαμβάνεται ἔκτυπον ἄρμα πολεμι-
κὸν συρόμενον ὑπὸ ζεύγους ἵππων, ὃ διευθύνει ἠνίοχος ἐπὶ
τοῦ ἄρματος, ἐνῶ ὀπλίτης φέρον κράνος, ἀσπίδα καὶ δόρυ
ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ἄρματος, ἀκολουθεῖ δὲ ἕτερος ὀπλίτης·

κάτωθι τοῦ καλπάζοντος ἵππου τρέχει κύων. Προέρχεται ἐκ τοῦ Δικταίου Ἱεροῦ τοῦ ἐν Παλαικάστρω.

Προθήκη 85 τοίχου. Εἶδωλα πηλίνα προερχόμενα ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Κρήτης ἐξ ἀγορᾶς καὶ δωρεῶν ἀναπροσαπτέοντα ὅλην τὴν ἑλληνικὴν ἐποχὴν. Ἄξια λόγου εἶναι ἀρχαῖκά εἶδωλα γυμνῆς Ἀστάρτης - Ἀφροδίτης, δύο μῆτραι πηλίνα πρὸς κατασκευὴν κεφαλῆς καὶ εἰδωλίων, εἶδωλον Κυβέλης πολοφόρου καθημένης ἐπὶ θρόνου πατούσης λέοντα, κρατούσης φιάλην καὶ κύμβαλον καὶ ἐχούσης ἐκατέρωθεν δύο Κορύβαντας, μεγάλη πηλίνη κεφαλὴ ἀρχαϊκῆς ἐργασίας σώζουσα καὶ ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος, καὶ πολλὰ ἄλλα πηλίνα εἶδωλα.

— Ἰδαῖον Ἄντρον.

Ἡ ἀνασκόφῃ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Συνλόγου καὶ τοῦ κ. Φρειδεरिकοῦ Ἄλμπερ κατὰ τὸ 1884. Τὰ σπουδαιότατα εὐρήματα τῆς ἀνασκαφῆς ἦσαν ἀνάθηματα εἰς τὸν Κρηταγενῆ Δία, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν μυθολογίαν ἀπεκρούβη ὑπὸ τῆς μητρὸς Ρέας καὶ ἀνετράφη ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ, καὶ εὐρίσκονται εἰς τὰς ἀκολουθούς τρεῖς προθήκας.

Προθήκη 86 μέσης. Εἰς τὸ ἄνω διαμέρισμα εὐρίσκονται τέσσαρες χαλκαὶ ἀσπίδες ἡ ἀξιολογωτέρα καὶ κάλλιον διατηρουμένη εἶναι ἢ ἔχουσα προέχοντα μέγαν ἀετόν, καὶ εἶναι κατάκοσμος δι' ἐκκρούστων παραστάσεων Σφιγγός, ὄφρων, λεόντων, ροδάκων καὶ ἄλλων διακοσμητικῶν θεμάτων. Ἡ τέχνη καὶ αἱ παραστάσεις ἐπὶ τῶν ἀσπίδων τούτων καὶ τῶν τῆς προθήκης 88 μαρτυροῦσιν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν αἰγυπτιακῆς καὶ ἀσσυριακῆς τέχνης μεταβίβασθεισαν εἰς Κρήτην πιθανῶς διὰ τῶν Φοινίκων. Θεωροῦνται ἔργα τοῦ 8 π. Χ. αἰῶνος.

Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα τῆς προθήκης εἶναι μικρότεραι ἀσπίδες ἐκ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου καὶ ἐκ τοῦ Δικταίου Ἱεροῦ καὶ ἐξ ἄλλου Ἱεροῦ τῆς ἑλληνικῆς Φαιστοῦ, καὶ ἄλλα χαλκᾶ ἐκ διαφόρων μερῶν.

Προθήκη 87 μέσης. Εἰς τὸ κάτω μέρος λέβητες χαλκοὶ καὶ πόδες μεγάλων χαλκῶν τριπόδων. Εἰς τὰς ἄνω πλευρὰς χυτὰ χαλκᾶ εἰκονίζοντα διαφόρους παραστάσεις ἐν τούτων παριστᾶ πλοῖον μετὰ τῶν κωπηλατῶν, δύο ἄλλα ἀρ-

μα συρόμενον ὑπὸ ἵππου καὶ ἀγελάδα ἀμελγομένην, κύνα, τοξότην, ὀπλίτας, εἰδωλα, ζῳδια κλπ. Πολλαὶ χυταὶ λαβαὶ λεβήτων καὶ ἄλλων χαλκῶν. Πινακίς πηλίνῃ ρωμαϊκῶν χρόνων φέρουσα ἐπιγραφὴν «Δι' Ἰδαίῳ εὐχὴν Ἀστῆρ Ἀλεξάνδρῳ». Πάντα ἐκ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου. Χρυσοῦν ἔλασμα εἰκονίζει θεὰν μεταξὺ δύο ἀκολουθῶν προέρχεται ἀπὸ Ἀξόν.

Προθήκη 88 μέσης. Εἰς τὸ ἄνω διαμέρισμα τρεῖς μεγάλαι χαλκαὶ ἀσπίδες καὶ μία μικροτέρα μὲ προέχουσαν λεοντοκεφαλὴν, καὶ τέσσαρες χαλκαὶ φιάλαι κατάκοσμοι δι' ἐκκρουστών παραστάσεων. Κάλλιστα διατηρουμένη καὶ σημαντικωτάτη εἶναι μία τῶν τριῶν μεγάλων ἀσπίδων ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ τὸν Φοινικικὸν Ἡρακλέα (Μέλκαρθ) δαμάζοντα ταύρους μεταξὺ δύο πτερωτῶν δαιμόνων κρονόντων τύπανα καὶ ἐπικροτούντων εἰς τοὺς ἄθλους τοῦ θεοῦ.

Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα διάφορα χαλκᾶ, ἤτοι φιάλαι, κύαθοι, οἶνοχοαί, ζῳδια, ἐργαλεῖα καὶ πολλὰ σιδηρᾶ βέλη.

Προθήκη 89, 90 τοίχου. Τὰ ἐν ταύταις περιχόμενα ἀρχαῖα εὐρέθησαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Χατζιδάκι εἰς ἀποθήτην ἐκλιπόντος Ἱεροῦ ἑλληνικῶν χρόνων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Εἶναι ἑκατοντάδες πηλίνων ἀναθηματικῶν εἰδωλίων, ἀγγεῖα τινα καὶ πολλοὶ πήλινοι λύχνοι ἀπλοῖ ἢ πολλαπλοῖ, λαμπτήρες ἀποτελούμενοι ἐκ πολλῶν λύχνων κεκολλημένων εἰς τὸ χεῖλος τοῦ λυχνοστάτου. Τὰ εἰδῶλια εἰκονίζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κόρην ἢ νεανίσκον κρατοῦντα χοιρίδιον, ὃ προσάγουσιν εἰς τὴν λατρευομένην θεότητα, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλοὶ ἄλλοι τύποι π. χ. θεότης καθυμένη ἐπὶ θρόνου, γυναῖκες κιστοφόροι κλπ.

Προθήκη 91 τοίχου. Ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς νήσου, δωρηθέντα ἢ ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου. Τὰ πλεῖστα εἶναι γραπτὰ Ἀττικὰ ἀγγεῖα μελανόμορφα καὶ ἐρυθρόμορφα ἐκ τάφων Πολυρροηνίας καὶ Κισάμου· δύο μεγάλα ὑδρία μὲ ἀνθεμωτὴν διακόσμησιν (ἀριθ. 4949, 4950) προέρχονται ἐκ τῆς ἑλληνικῆς Φαιστοῦ· ἔπειτα ὑαλίνη πρόχους καὶ πολλὰ μικρὰ ὑαλῖνα μυροδοχεῖα ἀπὸ τάφους ρωμαϊκῶν χρόνων. Εἰς τὸ κάτω διαμέρισμα εὐρισκονται πήλινοι λύχνοι ρωμαϊκῶν χρόνων μετ' ἐκτύπων παραστάσεων, κέρνος πήλινος (ἰερὸν σκεῦος), πυξὶς μαρμαρίνη μεθ' ὑψηλοῦ ποδός.

Προθήκη 92 (Ἴδε ἀνωτέρω εἰς τὰ ἀρχαῖα Πριναῖ).
 Προθήκη 93 μέσης. Συλλογὴ νομισμάτων χρυσῶν, ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν Ἑλληνικῆς, Ρωμαϊκῆς καὶ Βυζαντιακῆς ἐποχῆς προερχόμενα ἐξ ἀνασκαφῶν, ἀγορᾶς καὶ δωρεῶν. Πάντα σχεδὸν εὐρέθησαν ἐν Κρήτῃ ἀξιολογότερα εἶναι τὰ ἀργυρᾶ τῶν Κρητικῶν πόλεων (στατήρες καὶ δραχμαί).

Προθήκη 94 μέσης. Ἐκ δωρεᾶς τοῦ μεγάλου φιλορχαίου δωρητοῦ Θεοδώρου Τριφυλλῆ εἰς τὸν Σύλλογον. Εἰς τὰς δύο πλευρὰς εὐρίσκονται νομίσματα ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ Ἑλληνικῶν χρόνων καὶ δύο χρυσᾶ Βυζαντιακά. Εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν χαλκᾶ ἀντικείμενα ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἦτοι πέντε μικραὶ Σφίγγες ἐκ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου, πόρπη μεγάλη τετρασπειρος, ἀσπίδισκιον ἀναθηματικὸν καὶ μίτρα μετ' ἐκκρούστων παραστάσεων ἐκ τεσσάρων ἀνδρικῶν μορφῶν ἀγὰ δύο ἐκατέρωθεν εἰδώλου ἐπὶ στύλου ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Εἰς τὴν τετάρτην πλευρὰν πολλὰ χρυσᾶ ἀντικείμενα, ἦτοι δύο χρυσοὶ βυζαντιανοὶ σταυροί, δακτύλιοι χρυσοὶ ρωμαϊκῆς καὶ βυζαντιακῆς ἐποχῆς, σφραγιδολίθοι καὶ δακτυλιόλιθοι καὶ ἐνώτια ἑλληνικῶν, ρωμαϊκῶν, βυζαντιανῶν καὶ ἐνετικῶν χρόνων.

Προθήκη 95 τοίχου. Δωρεᾶ τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου Τριφυλλῆ εἰς τὸν Σύλλογον. Διάφορα καὶ διαφόρων ἐποχῶν ἀρχαῖα, ὧν πολλὰ ἀξιολογώτατα. Χαλκᾶ εἶδωλα καὶ ζώδια πρωτόγονα προϊστορικῶν χρόνων, ἄλλα εἶδωλα καὶ ζώδια ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς ἐκ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου, λεοντοκεφαλὴ ἐκ μικρᾶς ἀναθηματικῆς ἀσπίδος, ὠραία κεφαλή χαλκῆ Σατύρου, αὐλὸς χαλκοῦς σημαντικώτατος, ληκύθη δάλινα φοινικικὰ μυροδόχα, δύο κρυσταλλικοὶ φακοί, δωδεκαέδρον κρυσταλλικόν, οὗ ἐκάστη πλευρὰ φέρει ἐν γράμμα, μολυβδίδες σφενδονῶν κλπ.

Προθήκη 96 μέσης. Προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς καὶ δωρεῶν πρὸς τὸν Σύλλογον. Εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς ἔχει νομίσματα ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν χρόνων ἀργυρᾶ τὰ πλεῖστα. Εἰς τὴν τετάρτην πλευρὰν ἔχει κοσμήματα χρυσᾶ καὶ ἐξ ἄλλης ὕλης. Διακρίνεται χρυσοῦν εἶδώλιον Νίκης πτερωτῆς ἐξ ἑλλην. τάφου Κνωσοῦ, μικρὸς χρυσοῦς ἐρωτιδεύς, ἐνώτια χρυσᾶ, δακτύλιοι καὶ ἄλλα χρυσᾶ κοσμήματα.

Πίθιοι Ἑλληνικῶν χρόνων. Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν γωνίαν τῆς αἰθούσης εὐρίσκονται δύο πήλινοι πίθοι ἑλλιπεῖς καὶ συγκολληθέντες ἐκ πολλῶν τεμαχίων εὐρεθέντων εἰς Καστέλλι Πεδιάδος (οὐχὶ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Λύκτου)· εἶναι τῶν καλῶν ἑλληνικῶν χρόνων. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 1177 ἔχει σχῆμα μεγάλου ἀμφορέως καὶ φέρει ἀφθονον πλαστικὴν διακόσμησιν κατὰ ζώνας· εἰς τὴν μεσαίαν κυρίαν ζώνην ὑπάρχουσι τέσσαρες πτερωταὶ Σφίγγες ἀντιμέτωποι δύο ἑκατέρωθεν. Ὁ ἄλλος πίθος ἀριθ. 1178 φέρει πλουσίαν πλαστικὴν διακόσμησιν ἐκ ζωνῶν, ροδάκων καὶ σπειροειδῶν συμπλεγμάτων.

Μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω πίθων εὐρίσκεται τμῆμα ἄλλου (ἐξ Ἀξοῦ;) φέρον πλαστικῶς δεδηλωμένους Κενταύρους μακροπώγωνα ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

— *Γλυπτά.*

Εἰς τὴν αἴθουσαν Γ εἶναι τοποθετημένα πλὴν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων καὶ μαρμάρινα πλαστικά ἔργα ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν χρόνων, ὧν σημαντικώτερα εἶναι τὰ ἀκόλουθα.

Νεκρικὸν ἀνάγλυφον. Περὶ τὸ μέσον τοῦ δυτικοῦ τοίχου εὐρίσκεται τὸ ἄνω τμῆμα νεκρικοῦ ἀναγλύφου (ἀριθ. 145) λαμπρᾶς τέχνης τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος. Ἡ νεκρικὴ στήλη ἀπολήγουσα ἄνω εἰς ἀέτωμα φέρει ἐν ἀναγλύφῳ τὸ ἄνω ἥμισυ νέου γυμνοῦ κατὰ κρόταφον βλέποντος πρὸς ἀριστερά· πιθανῶς εἰκονίζει νέον Κρήτα τοξότην, ὡς μαρτυρεῖ ἡ φαρέτρα. Εἶναι ἀρίστης τέχνης καὶ διατηρήσεως. Εὐρέθη παρὰ τὸν ὄρμον Ἀγ. Πελαγίας (παρὰ τὸ χωρίον Φόδελε).

Κεφαλὴ Ἀφροδίτης. Παρὰ τὸ νεκρικὸν ἀνάγλυφον κεφαλὴ πιθανῶς Ἀφροδίτης (ἀριθ. 77) καλῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Προέρχεται ἐκ Γόρτυνος.

Ἀφροδίται. Τρεῖς ἀκέφαλοι γυμνοὶ κορμοὶ Ἀφροδίτης (ἀριθ. 42, 43, 159), ὧν ἡ μία ὀκλάζουσα. Ἀντίτυπα καλῶν ἔργων τῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς. Ἐκ Γόρτυνος.

Εἰρήνη. Ἀκέφαλον ἀγαλμάτιον Εἰρήνης (ἀριθ. 44). Εἶναι ἀντίγραφον τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ Κηφισοδότου Εἰρήνης κρατούσης τὸν παῖδα Πλοῦτον. Ἐκ Κνωσοῦ.

Ἄσκληπιός. Μικρὸν ἄγαλμα τοῦ θεοῦ Ἄσκληπιοῦ ἐκ Γόρτυνος (ἀριθ. 227).

Ποσειδῶν (ἀριθ. 250). Ἀγαλμάτιον Ποσειδῶνος εἶναι καὶ τοῦτο ἀντίγραφον περιφήμου ἔργου τοῦ Λυσίππου. Προέρχεται ἐκ Κνωσοῦ.

Πὰν καὶ Νύμφη. Εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης εὐρίσκονται μικρὸν ἄγαλμα Πανὸς τραγόποδος καὶ Νύμφης κρατούσης λεκάνην (ἀριθ. 153, 154). Ἐκ Γόρτυνος.

Ἄπöllων γυμνὸς εἰς παιδικὴν ἡλικίαν (ἀριθ. 146). Ἐκ Λεβήνος.

Ἐξ κεφαλαὶ ἀγαλματίων εἰς τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τῆς αἰθούσης. Τρεῖς εἶναι κεφαλαὶ παιδίων (ἀριθ. 71, 83, 84) καὶ δύο γυναικῶν (78, 82). Ἡ ὑπ' ἀριθ. 135 εἶναι κεφαλή νεαροῦ Διονύσου φοροῦντος στέφανον κισσοῦ. Ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς νήσου.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΝΑΤΙΟΝΑΛ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

